

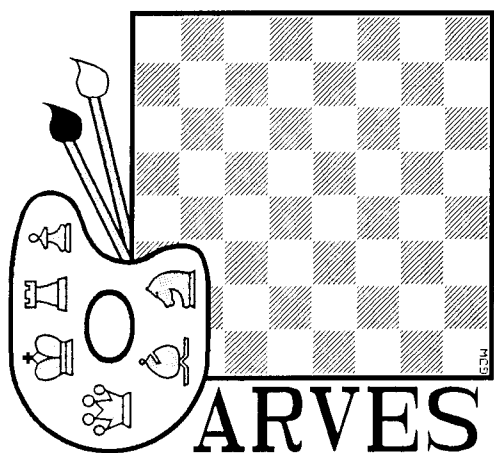
EBUR

Orgaan van de

ALEXANDER RUEB VERENIGING

voor Schaakeindspelstudie

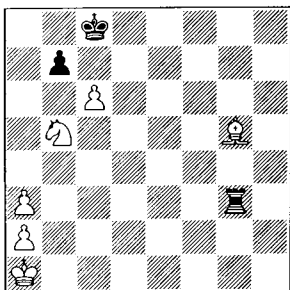
Kwartaalschrift, 11e jaargang, nummer 3, september 1999

Het Leste is het Beste - 3

door Ignace Vandecasteele

I. Vandecasteele Flemish Miniatures 1998

Wit aan zet wint

Bovenstaande studie, waarin in nog een extra thematische variant ontdekte, naar aanleiding van een vermeende weerlegging door Marco Campioli (zie *EBUR* 3 en 4, 1998) krijgt nog een staartje. Een lang staartje inderdaad. Reeds in November

meende onze hoofdredacteur een correctie te hebben gevonden. Hij schreef me: "Na 1.♖a7+ ♜b8 2.c7+ ♜xa7 3.♙f6 ♚f3!? 4.♙d4+ b6 5.c8♚!, wordt de Toren tot een verklaring gedwongen door het tussenzetje 5...♜b7! (in plaats van 5...♚xa3). Na 6.♚c4 ♚xa3 7.♚b4 ♚a6 hebben we de bedoelde voor Zwart gunstigere uitvoering. Zwart speelt op de volgende zet ♜c6, en winst voor Wit lijkt me moeilijk". Harold heeft gelijk, maar moeilijk gaat ook. Men zie één van de mogelijkheden, waarin ik de witte Koning naderbij breng: 8.♜b2 ♜c6 9.a4 ♜b7 10.♜c3 ♜c7 11.♜d3 ♜b7 12.♜e4 ♜c6 13.♚c4 ♜b7 14.♙e3 (en opgepast, niet 14.♜d5? ♚a5+ 15.♜d6 b5 16.axb5 ♚xb5 =) 14...♚a5 15.♚b4 ♚a6 16.♜d5

(hier steekt de witte Koning veilig the 5th avenue over) 16...♜c7 17.♙d4 ♚a5+ 18.♜e6 ♚a6 19.♚c4+ (om de zwarte Koning te verjagen) 19...♜b7 20.♜d7 ♚a5 (Na 20...♜a7 21.♜c7 ♚a5 22.♙xb6+ is het zover) 21.♚b4 ♚a6 (21...♚d5+ 22.♜e6 'over and out') 22.♙e3 [RR: of 22.a5] 22...b5 (22...♜a7 23.♜c7 ♜a8 24.♙xb6) 23.♚xb5+ ♜a8 24.♙b6 ♚xa4 25.♜c7 ♚a6 26.♚d5 ♚xb6 27.♙xb6 en Wit wint. Inderdaad, een lang staartje.

Dit is niet de enige weerlegging, zoals ook Harold zelf vermoedde [RR: aangaf!], maar Wit wint ook hier! "Inderdaad een curieuze stelling", besloot hij. En komt er misschien nog een vierde 'Het Leste is het Beste', of is dit dan toch het 'leste'?

Aankondiging

De najaarsvergadering van ARVES vindt plaats op 2 oktober 1999, ditmaal te Antwerpen.

Het lokaal is:

De nieuwe Zurenborger

Dageraadplaats 4

2018 Antwerpen (bij station Antwerpen-Berchem)

tel. 00-32-3-2710773

De zaal is open om 11.00 uur, de ledenvergadering begint om 11.15 uur.

Om 14.00 uur zal Yuri Averbach een voordacht houden onder de titel "From the history of chess composition in the USSR", over de vervolging van schaakcomponisten.

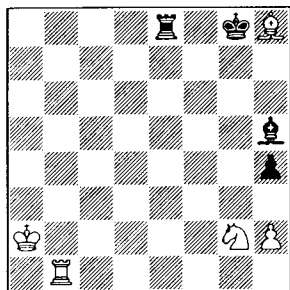
Personen die willen carpoolen worden verzocht hun naam, adres en telefoonnummer door te geven aan de sekretaris van ARVES, en daarbij te vermelden of ze bereid zijn als chauffeur op te treden.

Als datum voor de oploswedstrijd in het Max Euwe Centrum te Amsterdam is 13 november 1999 vastgesteld.

(Un)solved mysteries

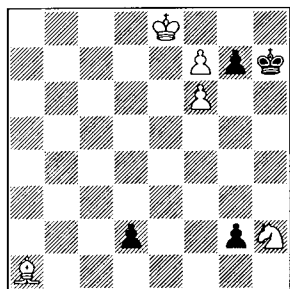
door Harm Benak

A.Ivanov & A.Studenetski
Shakmatny Riga 1987

47) Wit speelt en wint

V.Kitsigin & V.Kaljagin
Shakmatny Riga 1987

48) Wit speelt en wint

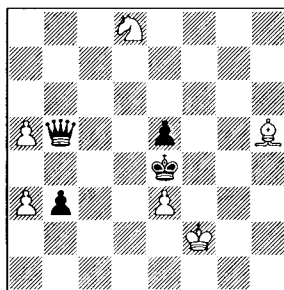
Mysterie 47 zag er zo simpel uit, maar bleek voor iedereen te moeilijk. Ik kreeg er tenminste geen enkele oplossing van, en zelf lukte het me ook niet. Uiteindelijk heb ik de stelling ook eens aan Fritz gevoerd, maar ook die kon er niets van bakken.

Mysterie 48 was daarentegen een stuk makkelijker. Ik kreeg

de oplossing per E-mail van Marcel van Herck.

1.♔g4 g1♖ (als zwart niet promoveert, wint f8♖ prozaïsch)
2.f8♔+ ♜g8 (2...♜h8 dan 3.fxg7 en 4.♔h6 mat) 3.f7+ (na 1...d1♖ was hier 3.♔h6+ een dual) 3...♜h8 4.♔g6+ ♜h7
5.f8♔+ ♜g8 6.♔h6+ gxh6
7.♔e7 mat.

A.Troitzky
Shakmatny Zhurnal#33
5/1896

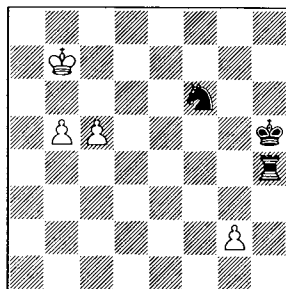

49) Wit speelt en wint

Veel succes en plezier bij het oplossen van deze mysteries, en vergeet niet de oplossing voor de deadline op te sturen naar:

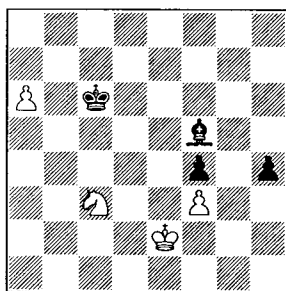
Harm Benak
Kamperfoeliezoom 50
2353 RS Leiderdorp
benak@tip.nl

A.Troitzky
Shakmatny Zhurnal#35
5/1896

50) Wit speelt en wint

A.Troitzky
Shakmatny Zhurnal#60
6-8/1896

51) Wit speelt en wint

De meer dan honderd jaar oude mysteries 49, 50 en 51 zien er deze keer weer heel eenvoudig uit. Zoals we net gezien hebben, zegt dat niet alles, maar dat weten we alleen maar nadat we het geprobeerd hebben, niet-waar?

Collaboratie en haar nasleep

door Julien Vandiest

In het ARVES-boek van vorig jaar, *123 Flemish Miniatures*, treft men een aantal studies aan, ontstaan uit de samenwerking van ondergetekende met zijn Belgische studievrienden Roger Missiaen en Ignace Vandecasteele.

Iets minder bekend, allicht, is het feit dat ik reeds enkele jaren vroeger tot collaboratie was gekomen met een andere 'crack': de Franse studiekenner en -componist Guy Bacqué. Toen we elkaar leerden kennen langs epistolaire weg, wisten we nog niet dat we nu een vrij drukke studiecorrespondentie voor de boeg hadden, met gestage uitwisseling van allerlei ingevingen, bewerkingen daarvan en - vooral - aan te brengen correcties an de voorlopig opgestelde werkstukken.

In het geciteerde boek kan men lezen dat mijn vriend Ignace - de bereidwilligheid zélf waar het om verificatie gaat - een aantal overgemaakte studies van me had moeten 'kraken' om te verhinderen dat ze het boek op onverwachte wijze zouden komen ontsieren, door de lezer op latere datum te confronteren met goddelozen nevenoplossingen (intussen vloekte ik zelf dat het niet meer mooi was). Maar gebeurde dat wel zo 'overwachts'? Steeds in het 'musketiersboek', heb ik proberen uit te leggen waarom schaakdames zulk een dartele wezens zijn, met alle gevolgen vanden voor de gezondheid van de voor-

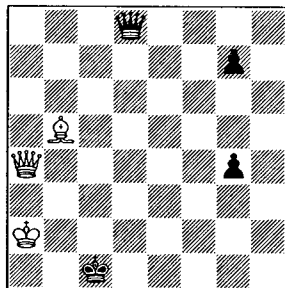
gestelde oplossingen. Echt geen excuus, maar een objectieve vaststelling, wanneer men tot de bevinding komt dat er in de loop der jaren al aardig was damesstudies, vaak 'op punt gesteld' door componisten van eerste rang, roemloos naar de haaien zijn gegaan. Springt men graag met dames om? Dan dient men maar bij voorbaat te berusten in de risico's van het vak. In afwachting blijkt dat natuurlijk great fun...

Nogmaals, zekere geen onverwachte reeks voorvallen, want in mijn correspondentie met Bacqué was het er net zo aan toe gegaan. De critische blik van de Fransman was inderdaad al even scherp als die van Ignace. Met het gevolg dat hij in een aantal gevallen, en tot mijn groot genoegen, creatief heeft kunnen inhaken op vrij complexe geesteskinders van me voor wie hij een prima pediater bleek te zijn. Dat heeft dan geleid tot verscheidene werkstukken die getuigen vooral het goede dat kan voortspruiten uit geduldige samenwerking. Met hier en daar zelfs een dit keer zéér 'onverwachte' bonus: de uiteindelijk correct behandelde thema's (bewonder ons optimisme) lieten kansen op nieuwe bevindingen doorschemeren, en in sommige gevallen kwamen die wel degelijk tot leven.

Sinds 1994 is echter aan mijn zo vruchtbare samenwerking met Bacqué een abrupt einde gekomen, zulks om redenen van

niet-schaakkundige aard. Het lijkt me echter instructief om eens te vergaren wat de voorbije collaboratie heeft opgeleverd, samen met haar nasleep - en voor wat die laatste betreft, tegen mijn aanvankelijk twijfels in.

J. Vandiest & G. Bacqué 1e prijs *Diagrammes* 1988-1991

Wit aan zet wint

1. ♖a3+! (1... ♛c4+? ♜d2!)
1... ♜d1! (1... ♜c2 2. ♛c5+ ♜d2
(2... ♜d1 3. ♜b1!) 3. ♜b1 ♜e1
4. ♛e3+ ♜d1 5. ♜a4 mat, of
1... ♜d2 2. ♜b1! ♛c7(8)
3. ♛d3+ ♜e1 4. ♛e2 mat, of, in
deze variant 2... ♜e1 3. ♛e3+
♜d1 4. ♛e2 mat) 2. ♜b1! ♛d2
(2... ♛g5 3. ♛b3+ ♜e1 4. ♛g3+
♜d1 5. ♛g1+ ♜d2 6. ♛c1 mat)
3. ♛c5! (dreigt 4. ♛g1+ ♛e1
5. ♛xg4+, enz.) 3... ♛g3! (3... ♛f4
4. ♛c2+ ♜e1 5. ♛e2 mat)
4. ♛g1+ ♛e1 5. ♛d4+ ♛d2
6. ♛g4+ ♜e1 7. ♛xg3+ ♛f2
(7... ♜d1 8. ♛f3+ ♜e1 9. ♛f1
mat) 8. ♛d3! (Eerste zugzwang)
8... ♛g5! 9. ♛c3+ ♛d2 10. ♛g3+

♟f2 11.♟d3! (Tweede) 11...g4 12.♟c3+ ♟d2 13.♟e5+! ♠f2 14.♟h2+ ♟e3 (14...♟e1 15.♟g1 mat) 15.♟h6+ met damewinst.

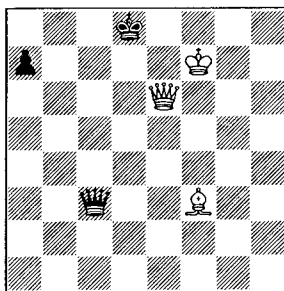
De prijsrechters betreuren dat de witte looper niet actief optreedt. De auteurs ook - maar men kan nu eenmaal niet alles hebben.

Nu is het zo dat ik het idee van die uiteindelijke damevangst al jaren tevoren had op het bord gebracht, maar na publicatie in *EG* kwam IGM Nunn terecht opzetten met een wansmakelijke kink in de kabel. Ter gelegenheid van het C.J. de Feijter Jubileum zond ik opnieuw in met een correctie die dit keer stand hield: ♜h8, ♜c8, c6/ ♟e8, a6, e3, g7. Na 1.c7 e2 2.♜g4! e1♟ 3.c8♟+ ♠f7 4.♟f5+! ♟e7! 5.♟d7+ ♠f8 6.♟xg7+ ♟e8 7.♜g8! ♟e7 8.♟g6+ ♠d8 9.♟b6+ ♟c7 10.♟e6! a5! 11.♟f6+ ♟e7 12.♟b6+ ♟c7 13.♟e6! a4! 14.♟f6+ ♟e7 15.♟b6+ ♟c7 16.♟e6! a3! 17.♟f6+ ♟e7 18.♟d4+! ♠c7 19.♟a7+ ♠d6 20.♟xa3+, moet de zwarte dame er opnieuw aan geloven. Maar het is zeer terecht dat dit miniatuurtje slechts een 4e aanbeveling verwierf: 'because of previous art'.

Niettemin bleef ik het alsmäär herhalen van de dwangstelling een leuke aangelegenheid vinden. Was het niet mogelijk de afdaling van de a-pion volledig te maken door hem te doen van start gaan vanuit a7? En dan, zo mogelijk, nog met materiaaluit-sparing? (Een studiecomponist wordt in no time ambitieus). 'Mooi!', zo becommentarieerde Teun Balemans die eerste nieuwe draft van me, nadat die

aleen tijd lang had gecirculeerd. Maar 't was te mooi om waar te zijn. Zelf kwam ik tenslotte tot de bevinding dat hier hetzelfde euvel viel waar te nemen als destijds door Nunn was blootgelegd. Dan maar terug naar de draaibank voor een remake om het origineel te beschamen. Getrouwen van *Schakend Nederland* zullen zich herinneren dat ze daarna het volgende te zien kregen [RR: dit is echter een nieuwe versie; in *Flemisch Miniatures*#076 staat de witte looper op d1!].

J. Vandiest *Schakend Nederland 1990*

Wit aan zet wint

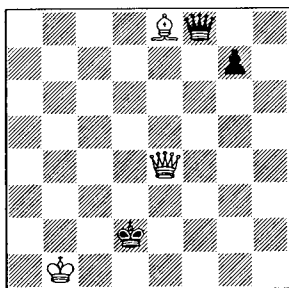
1.♜g4! (1.♟e7+? ♠c8 2.♟b7+ ♠d8 3.♟b8+ ♟c8 4.♟d6+ ♟d7+, of 1.♜c6 ♠c7 2.♟d7+ ♠b6 3.♟b7+ ♠c5 =) 1...♟c7+ (1...♠c7 2.♟c8+) 2.♜g8! (2.♠f8? ♟c6+ 3.♠- ♠c7 =) 2...a6! (Na die eerste dwangstelling heeft de zwarte dame geen speelbare zetten, b.v. 2...♟e7? 3.♟c8 mat, of 2...♟b7 3.♟d6+ ♠c8 4.♟f8 mat, en hier gaan we dan weer) 3.♟f6+ ♟e7 4.♟b6+ ♟c7 5.♟e6! a5 6.♟f6+ ♟e7 7.♟b6+ ♟c7 8.♟e6! a4 9.♟f6+ ♟e7 10.♟b6+ ♟c7 11.♟e6! (Voor de vierde keer) 11...a3 12.♟f6+

♟e7 13.♟d4+! ♠c7 14.♟a7+ ♠d6 15.♟xa3+. Ons aller 'AJR' schreef me dat hij zeer onder de indruk was van de 'estetische elegantie' dezer studie. Er is trouwens geen enkele dud op het bord, en alle stukken zijn actief.

Moraal van het ganse geval: had ik maar langer gewacht met inzenden tot ik het geheel van de mogelijkheden had te zien gekregen! (Symptomatisch voor studiecomponisten: menen ze iets bijzonders te hebben ontdekt, dan zenden ze ijlings in naar studietoernooien, kwestie van te voorkomen dat een of andere 'collega' de kaas van hun brood zou halen. In de regel kunnen ze dat haastige inzenden evenmin laten als Zwarte Lola het lonken).

Nu we toch aan kleinschaligheid toe zijn, dacht ik na het voleinden van diagram 2, waarom eens niet proberen een ultraminiatuurtje tot stand te brengen waarin men, eveneens met herhaling, twee gans verschillende dwangstellingen zou te zien krijg-en? Klonk aanvankelijk erg ambitieus, zo'n *multum in parvo*. Op hoop van zegen schotel ik de *EBUR*-lezers dan toch maar volgende sixpiecer voor:

J. Vandiest
De Morgen 1998

Wit aan zet wint

1.♔b5! (Verhindert 1...♖b8+ en dreigt mat in 2. Daartegen heeft zwart slechts twee serieuze verdedigingen: 1...♗a3, de velden c1 en d3 dekkend, of 1...♗d2, veld e2 bewakend):

a) 1...♗a3 2.♗e2+ ♕c3 3.♗d3+ ♕b4 4.♗d6+ ♕b3 5.♗d2! (Natuurlijk een bekend thema, maar het samengaan met B doet een duit in het zakje) 5...g6! 6.♗d3+ ♕b4 7.♗d6+ ♕b3 8.♗d2! g5 9.♗d3+ ♕b4 10.♗d6+ ♕b3 11.♗d2! g4 12.♗d3+ ♕b4 13.♗d6+ ♕b3 14.♗d2! g3 15.♗d3+ ♕b4 16.♗d6+ ♕b3 17.♗xg3+ ♕b4 18.♗d6+ ♕b3 19.♗d2! (Vierde keer) 19...♗a5?! (Nog even speculerend op 20.♗xa5?? pat) 20.♗b2+ mat.

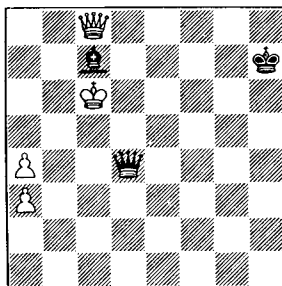
b) 1...♗f2 (Natuurlijk niet 1...♕c3 2.♗c4+ ♕d2 3.♗c1 mat, noch 1...♗d6 2.♗e2+ ♕c3 3.♗b2 mat) 2.♗d3+ (2.♗c2+? ♕e3 3.♗c5+ ♕f3) 2...♕e1 3.♗c3+ ♗d2 (3...♕d1 4.♗c1 mat) 4.♗g3+ ♗f2 5.♗d3! (Eerste keer) 5...g5! 6.♗c3+ ♗d2 7.♗g3+ ♗f2 8.♗d3! (Tweede keer) 8...g4 9.♗c3+ ♗d2 10.♗e5+ ♕f2 11.♗h2+ ♕e3 12.♗h6+. Ook hier werd enkel het thematische materiaal ge-

bezigd. Of hoe een oud motief er een vrij recent ontmoet.

[RR: In 1977 publiceerde de auteur dezelfde studie in *Schakend Nederland*, echter met de loper op d3 i.p.v. e8. De oplossing luidde 1.♔b5! ♗a3 (of 1...♗f2 dus) en nu 2.♗g2+! ♕c3 3.♗g3+ ♕b4 4.♗d6+ ♕b3 5.♗d2! enzovoort. In datzelfde jaar meldde H.Brunst een dual: 3.♗xg7+! ♕d2 4.♗d4+! ♕e1 5.♗g1+ ♕d2 6.♗f2+ ♕c3 7.♗g3+ ♕b4 8.♗d6+ ♕b3 9.♗d2. De huidige versie is dus dualistisch].

Maar na al deze nasleep, terug naar de volbloedige collaboratie:

J. Vandiest & G. Bacqué
2e e.v. G. Mihoc Herdenkings-toernooi 1992

Zwart aan zet,

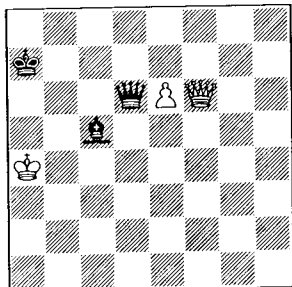
wit houdt remise

1...♗d6+ (Een andere serieuze winstpoging zit er wel niet in) 2.♕b7! (2.♕b5? ♗d5+ 3.♕b4 ♔a5 mat, of 3.♕a6 ♗c6+ 4.♕a7 ♔b6+ 5.♕b8 ♔a7+) 2...♗b6+ 3.♕a8 ♗c6+ 4.♕b7 (Weer niet 4.♕a7 ♔b6+, enz.) 4...♗xa4+ 5.♗a7 ♗e8+ 6.♕b7 ♗d7! (Nu ziet het er bedenkelijk uit voor wit. Men zie: 7.♕a6? ♔d6+

8.♕b6 ♗c5+ 9.♕a4 ♗xa3+ 10.♕b5 ♗c5+ 11.♕a4 ♗b4 mat, of 7.♕a8 ♗d8+ 8.♕b7 ♗c7+ 9.♕a8 ♗b8 mat. Anderzijds kan de witte dame niet weg over de lijn a7-g1, want dan wordt ze veroverd door aftrekschaak. Brengt evenmin redding: 7.♗a8? ♔d8+ 8.♕a6 ♗a4+ 9.♕b7 ♗e4+ 10.♕a7 - of 10.♕b8 ♗e5+, enz. - 10...♗d4+ 11.♕b8 ♗d6+ 12.♕b7 ♗b6+ 13.♕c8 ♗c7 mat. Dus:) 7.a4 ♕h6(8) 8.a5! (8.♗a6+? ♔d6+ en mat in 3, of 8.♗a8+ ♔d8+, idem) 8...♕h7 (Indien nu 9.a6?, dan 9...♕h8, en wit is uitgepraat) 9.♗c5! ♔d6+ (Zwart moet nu wel toetasten, zoniet begint de witte dame verwoed schaak te geven. En 9...♔b6+ 10.♕xb6 zou nu even weinig uithalen als 9...♔d8+ 10.♕a6, en er is niets meer voor zwart) 10.♕a6!, en na 10...♔xc5 is het pat.

Die patgeschiedenis had in feite haar oorsprong in een mini-atuurtje van me dat ik in 1991 had opgezonden naar *Szachy*, maar waar ik nadien niets meer had vernomen. Als het niet werd gepubliceerd, naar ik vermoed, was het dan misschien omdat het incorrect werd bevonden? [RR: de stelling werd gepubliceerd in *Szachista* 1990].

J. Vandiest Szachista 1990

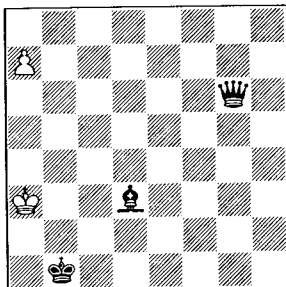
Zwart aan zet,
wit houdt remise

Mijn idee luidde 1...♖d1+ 2.♗b5! ♕d5! 3.♗a1+, en nu a) 3...♗a3+ 4.♗a4 ♗e7 5.♗g1+ ♗c5 6.♗g4! (6.♗c1? ♗a2+ 7.♗b5 ♗a6+ 8.♗xc5 ♗c8+, of 6.♗f1? ♗a2+ 7.♗b5 ♗a6+) 6...♗d3! 7.e7! ♗xe7 (7...♗d6 8.♗d7+) 8.♗g1+ ♗a6 9.♗b6+! ♗xb6, pat.
b) 3...♗b8 (Maar niet 3...♗b7 4.♗b1! ♗e7+ 5.♗a4+ =) 4.♗f1! (De enige zet die niet verliest) 4...♗e7+ (Zoniet 5.♗c4 =. Echter niet 4...♗d6+ 5.♗a4! ♗a2+ 6.♗b5 ♗b3+ 7.♗c6 =. En na 4...♗f8+ zou de looper instaan, daardoor een wachtzet verhinderen) 5.♗a6! ♗c6+ 6.♗a5 ♗c7 (6...♗a7 7.♗f2+ ♗c5 8.♗f7+) 7.♗c4! (7.♗e1?! ♗c5+ 8.♗a4 ♗a3+ 9.♗b5 ♗b3+ 10.♗a5 ♗f6! - 10...♗d8? 11.e7 ♗c6+ 12.exd8♚+ - en nu is 11...♗c3+ fataal) 7...♗xc4, en het is weer pat. Beste ARVES-genoten, is dat drommelse ding nu correct of niet?

Een soortgelijk lot leek beschoren aan onderstaande studie, ingezonden naar Dia-

grammes voor het studietoernooi 1991-1992. Zo te zien is die maljoetka in rook opgegaan [RR: Vermoedelijk omdat de auteur deze studie, weliswaar gespiegeld, al liet publiceren in *Schakend Nederland* 1977].

J. Vandiest (Schakend Nederland 1977)

Zwart aan zet,
wit houdt remise.

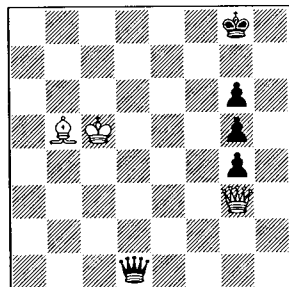
Hier was mijn intentie de volgende: 1.a8♗ ♕d6+ 2.♗b3 ♗e6+ 3.♗c3 ♗c4+ 4.♗d2 ♗d4 5.♗h1+! (5.♗a3? ♗a6+! 6.♗e1 ♗g1+ 7.♗d2 ♗f2+ 8.♗c3 ♗g3+ 9.♗b4 ♗d6+ 10.♗b3 ♗d5+ 11.♗c3 ♗d3+ 12.♗b4 ♗c4+ 13.♗a5 ♗b5 mat) 5...♗a2! (5...♗b2 6.♗h2! ♗b5+ 7.♗e1+ =; 5...♗f1+ 6.♗e1 ♗b5 7.♗h7+ ♗d3 8.♗b7+ ♗c1 9.♗c7+ ♗c4 10.♗f4+! ♗xf4) 6.♗h6! ♗b5+! 7.♗c1, en nu:
a) 7...♗b2+ 8.♗d1! ♗e2+ 9.♗c1 ♗b3 10.♗h3+ ♗d3 11.♗xd3+ ♗xd3, pat.
b) 7...♗c3+ (7...♗g1+ 8.♗d2 ♗f2+ 9.♗c1 ♗f1+ 10.♗c2 ♗d3+ 11.♗c1 ♗c3+, idem) 8.♗d1 ♗b3 9.♗e3! ♗xe3, opnieuw met pat. Is dat nu een 'geldig' kameleon-pat of niet? Opnieuw laat ik de beoordeling

over aan de wijsheid der *EBUR*-getrouwen, die er onvermijdelijk een frissere kijk op hebben dan de auteur!

[RR: in variant b) is er een dual: 9.♗e6+! ♗b2 10.♗a2+ ♗xa2 pat. Verder had de 1977-versie als (gespiegelde) oplossing 7.♗e1! ♗g1+ 8.♗d2 ♗f2+ 9.♗c1! ♗b2+ 10.♗d1 ♗e2+ 11.♗c1 ♗b3 12.♗h3+ ♗d3 13.♗xd3+ ♗xd3 pat, of 9...♗f1+ 10.♗d2 ♗d3+ 11.♗c1 ♗c3+ 12.♗d1 ♗b3 (12...♗b2 13.♗h2+ ♗b3 14.♗a2+ ♗xa2 pat) 13.♗e3 ♗xe3 pat. Beide oplossingen zijn volgens de Thompson database goed, ergo de studies zijn dualistisch.]

Terugkerend naar het G.Mihoc Herdenkingstoernooi 1992: daarin werd me een derde prijs toegekend voor het volgende quasi-miniatuurtje:

J. Vandiest 3e prijs G. Mihoc Herdenkingstoernooi 1992

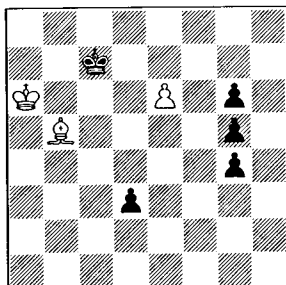
Wit aan zet wint

1.♗c4+ ♗f8! (1...♗h- 2.♗h2+ ♗g7 3.♗e5+ ♗h4 4.♗e7+ ♗h6 5.♗f8+ ♗h7 6.♗g8+ ♗h6 7.♗h8 mat) 2.♗b8+ ♗e7 3.♗e5+ ♗d8! (3...♗d7 4.♗c6+! ♗d8 5.♗f6+ ♗e7 6.♗g7+! ♗b8 7.♗b2 ♗c7

8. ♖b6 mat) 4. ♖b6! ♖g1+
 5. ♖b7 ♖g2+! 6. ♖b8! ♖f2!
 7. ♖d6+ ♖e8 8. ♖xg6+ ♖f8!
 9. ♖g8+ ♖e7 10. ♖g7+ ♖d8
 11. ♖xg5+ ♖d7 12. ♖d5+ ♖e7
 13. ♖e5+ ♖f8 14. ♖b7! g3!
 (14... ♖h4 15. ♖f5+ ♖g7
 16. ♖f7+ ♖h6 17. ♖e6+ ♖h7
 18. ♖d3+ ♖h5 19. ♖f7+ ♖g5
 20. ♖e7+ ♖h5 21. ♖g6+, of
 15... ♖e8 16. ♖f7+ ♖d8
 17. ♖d5+ ♖e7 18. ♖e6+ ♖d8
 19. ♖d6+ ♖e8 20. ♖c8 ♖e7
 21. ♖g6+ ♖d8 22. ♖g8 mat)
 15. ♖c6! g2 16. ♖h8+ ♖e7
 17. ♖g7+ ♖e8 18. ♖b5! ♖f1
 19. ♖d6+ ♖xb5 20. ♖g8(e7)
 mat, ofwel 4... ♖f3 5. ♖d6+
 ♖e8 6. ♖xg6+ ♖f8! 7. ♖g8+
 ♖e7 8. ♖g7+ ♖d8 9. ♖xg5+
 ♖d7 10. ♖g7+ ♖d8 11. ♖d4+
 ♖e7 12. ♖e5+ ♖f8 (12... ♖d8
 13. ♖b5! ♖f2+ 14. ♖b7 ♖f3+
 15. ♖b8 ♖f7 16. ♖d6+)
 13. ♖c7, gevolgd door 14. ♖h8+
 ♖e7 15. ♖d8 mat.

Mijn vroege studiecorrespondent kon daar wel inkomen, maar vond het geheel toch wel een nogal gecompliceerde gelegenheid (Lezers van dit artikel hebben vermoedelijk niet het hart om hem tegen te spreken). Anderzijds was het alsof de zwarte pionnengalerij op de koningsvleugel a.h.w. naar hem knipoogde, en hij zag er al gauw de gelegenheid in tot een nieuwe studie. Na enige beraadslaging kwamen we tot volgend werkstuk:

J. Vandiest & G. Bacqué Diagrammes 1992-1993

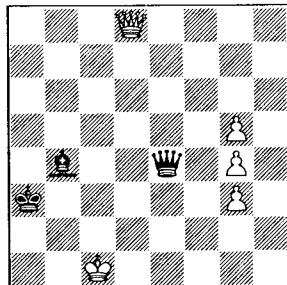
Wit aan zet wint

1.e7 d2 2.e8 ♖ d1 ♖ 3. ♖e7+
 ♖c8 4. ♖b7+! (Subtiel willen
 doen door 4. ♖e5?! te proberen,
 zou worden afgestraft door
 4... g3! =) 4... ♖d8 5. ♖b8+!
 ♖e7 6. ♖e5+! ♖f8 (6... ♖d8
 7. ♖b6! ♖g1+ 8. ♖b7 ♖g2+
 9. ♖b8, en wint) 7. ♖f6+ ♖g8
 8. ♖c4+ ♖h7 9. ♖(e)f7+ ♖h6
 10. ♖f8+ ♖h7 (10... ♖h5
 11. ♖h8+) 11. ♖g8+ ♖h6
 12. ♖h8 mat.

Geen hoogvlieger, meenden we beiden, maar misschien toch wel een 'leukerd'.

Tenslotte vonden we het interessant om, met verwisseling van kleuren, die pionnenformatie eens een andere rol toe te bedelen:

J. Vandiest & G. Bacqué Diagrammes 1992-1993

Wit aan zet houdt remise

Uit goedmoedig sadisme laten we de lezer zelf naar de rechtvaardiging zoeken van de korte zettenreeks:

1.g6 ♖c5 2. ♖d1! ♖b3 3. ♖g8+
 ♖b2 4. ♖g7+! (De pointe)
 4... ♖d4 5. ♖f8! ♖xg4+ 6. ♖d2
 met remise.

De lezer zal ook met opkomende ontsteltenis vernemen dat schrijver dezes sinds 1994 een half dozijn studies heeft ineengeknutseld met als hoofdfiguren een witte koning en een dito loper, geplaatst zoals afgebeeld op het voorlaatste diagram. Zoals men ziet kan een nasleep soms gruwelijke vormen aannemen. Dus: weg daarmee naar een rangeerspoor!

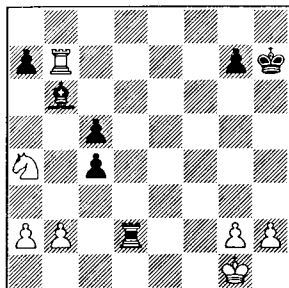
STRANGEST COINCIDENCE EVER - OR HOAX?

The case of the Polish $\mathfrak{A} \times \mathfrak{B}^2$

by Tim Krabbé

One of the most famous and beautiful combinations that ever occurred over the board is the one in the diagram below.

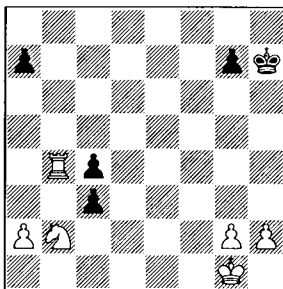
'Ortueta - Sanz'
Madrid 1933

Black to play

Petrosyan once said that when he first saw it at age 10, it thrilled him so much that it was a major factor in binding him to chess forever. Hugh Alexander wrote: 'I always have trouble believing that this endgame really occurred in a game, and not during a post-mortem.' And when the great endgame composer Henri Rinck was asked by Tartakower if this could not be turned into something really beautiful, he said that nothing needed to be added, nothing needed to be cut. The key move of the combination (if you know there is one) may be obvious: **1...Exb2!!**. Sanz, a one-time champion of Spain (1943), and 25 years old

at the time, found the move that made him immortal after some forty-five minutes of calculating. 2. ♖xb2 c3 3. ♜xb6 (or 3. ♔d3 c4+ 4. ♜xb6 cxd3 etc.) If now 3...axb6 4. ♔d3, but: 3...c4! This move, and the next, are not obvious at all. Rook and Knight down, Black finds time for a quiet move to cover d3. 4. ♜b4 The only move.

Position after 4.♖b4

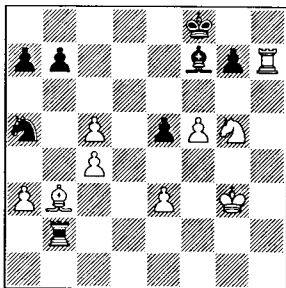
4...a5! The crux of the combination and, as Sanz later said, the most difficult move to find. Now Black cannot be stopped from queening. There are two ways in which White can play for a draw:

a) 5. ♖xc4 c2 This happened in the game. Some sources say White resigned here, others that he resigned after a few more moves. There might follow: 6. ♖b3 c1 ♖+ 7. ♕f2 ♖xc4 etc., or:

b) 5. ♖xc4 cxb2 followed by promotion with, in both cases, a ♔ vs. ♚ endgame that Black can win without too much trouble. But these endgames are not relevant because, as we shall see below, the ‘Ortuetta-Sanz’ position as I gave it in the first diagram (which is the way it is almost always given) is a stylised version, probably invented to make sure ♜xb2 is the only way to win.

Notwithstanding Rinck, Jan Timman has published a very beautiful study inspired by this combination.

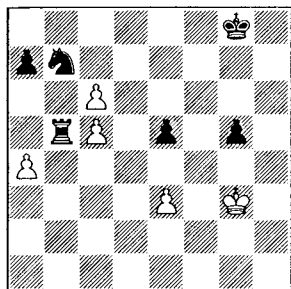
J. Timman
New in Chess 1997

White to play and win

1.f6 gxf6 The threat was 2.♖h8+ and f7; on 1...♗g8 there follows 2.fxg7+ ♕e7 3.♖h8 ♖xb3 4.♖xg8 ♗f6 5.♕e6 and wins. 2.♖xf7+ ♕g8 (♕e8 3.♗a4+)

3.♖xb7 ♖xb7 (fxg5 4.♖xa7)
4.c6 ♖xb3 5.c5 ♖b5 6.a4 fxg5

White to play

Position after 6...fxg5

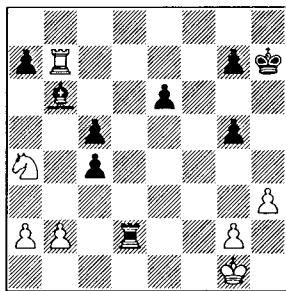
And now? 6.axb5 ♖xc5 7.c7 ♖e4+ 8.♗- ♖d6 and Black wins. 7.♗h3! A fantastic move. White has the time to step out of a future check. Other moves fail to horizontal Black checks, e.g.: 7.♗g4 ♖xc5 8.cxb7 ♖c4+ and ♖b4. Or 7.♗f3 g4+ and White is forced to go to a bad square. Now Black is lost: 7...g4+ 8.♗h4 and the white pawn promotes.

The whole game Ortueta - Sanz, the sixth in a play-off match for the Championship of Castile (but Ortueta later said it was just a training game), was first published in the February 1936 issue of the Spanish chess magazine *Ajedrez Español*, annotated by Capablanca. A rather strange publication at that; Capablanca gave extensive analysis and two diagrams up to move 17, then seemed to lose interest, and treated the illustrious combination almost with a shrug, and without a diagram.

Ortueta - Sanz
Championship of Castile (?)
Madrid, 1933

1.e4 e6 2.d3 d5 3.♖c3 ♖f6 4.e5
♖fd7 5.f4 ♖b4 6.♗d2 0-0
7.♖f3 f6 8.d4 c5 9.♖b5 fxe5
10.dxe5 ♖xf4 11.c3 ♖e4+
12.♗e2 ♖a5 13.0-0 ♖xe5
14.♖xe5 ♖xe5 15.♗f4 ♖f5
16.♗d3 ♖f6 17.♗c2 'Esta jugada es un desastre', says Capablanca; 17.♗h5 gives White a winning attack. 17...h6 18.♗e5
♖d7 19.♗xf6 ♖xf6 20.♖xf6
♗xf6 21.♖f1 ♗e7 22.♗h7+
♗h8 23.♗g6 ♗d7 24.♖f7 ♗g5
25.♗xg5 hxg5 26.♖xd7 ♗xh7
27.♖xb7 ♗b6 'A weak move';
27...c4 makes the win more difficult. 28.c4 dxc4 29.♖c3
29.♖d6! draws 29...♖d8 30.h3
♖d2 31.♖a4

Ortueta - Sanz

Position after 31.♖a4

This is how the famous Ortueta-Sanz position really looks. 31...♖xb2 If because of the extra pawns, there are now other ways of winning, this is still the fastest. 32.♖xb2 c3 33.♖xb6 c4 34.♖b4 a5 35.♖xc4 Neither would 35.♖xc4 cxb2 36.a4 offer any chance here. 35...c2 and Black won in a few moves.

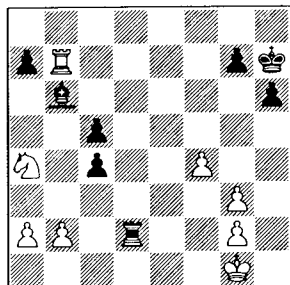
Far less known than this combination, but at least as interesting, is the mystery of the duplication - or hoax - surrounding it.

Ever heard of Wojciechowski? Antoni Wojciechowski, who lived from 1905 to 1938, and who was many times champion of Poznan, his home town in Poland? If that doesn't ring a bell, you would do yourself a favor by not looking at the next diagram, but going to the games page first, where you can play over the following game (and Ortueta - Sanz) on-line in the illustr.pgn file.

Tylkowski - Wojciechowski,
Poznan City Championship
1931

1.f4 d5 2.e3 c5 3.♖f3 ♖c6
4.♗b5 ♗g4 5.0-0 e6 6.d3 ♗e7
7.♖c3 d4 8.♖b1 ♖f6 9.e4 0-0
10.♗xc6 bxc6 11.c3 dxc3
12.♖xc3 ♗xf3 13.♖xf3 ♖g4
14.♗h1 ♗d4 15.♗g1 ♗xg1+
16.♗xg1 ♗d8 17.♗e3 ♖xe3
18.♖xe3 ♗b6 19.♖d1 h6 20.e5
f6 21.exf6 ♖xf6 22.♖f3 c4+
23.d4 c5 24.d5 exd5 25.♖xd5
♗h7 26.♖d7 ♖d8 27.♖b7 ♖g6
28.♖g3 ♖xg3 29.hxg3 ♖d2
30.♖a4

Tylkowski - Wojciechowski Poznan 1931

Position after 30.♖a4

30...♜b2 Exactly the same wonderful combination, in an almost identical position - but played 2 years earlier! **31.♙xb2 c3 32.♜xb6 c4 33.♜b4 a5 34.♙xc4 c2** Without support on the fourth rank, **34.♜xc4 cxb2 35.a4 b1♙+** etc. is pointless. **35.♙xa5 c1♙+ 36.♙h2 ♜c5 37.♜b2** (37.♜a4? ♜h5+ and ♜d1+, winning the rook, or 37.♜b3 ♜xa5 38.a3? ♜h5+ to the same effect, but after 37.♜b3 followed by ♜f3, it is not entirely clear how Black will undo the fortress.) **37...♜xa5 38.g4 ♜e1 39.g3 h5 40.gxh5 ♙h6** and after 15 more moves, White resigned. The black King will now reach g4 and f3.

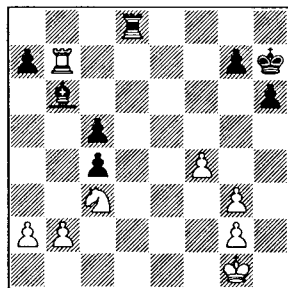
Antoni Wojciechowski belonged to the Polish top in the mid-thirties; one can find his name at board 8 of the Polish team that came second behind Hungary in the 'wild' Olympiad of Munich 1936. On my games page, I have put a little file wojcie.pgn with eight of his games, with wins against Spielmann, Najdorf and Przepiorka and a draw against Rubinstein. 'But,'

as his old chess friend from Poznan, Boleslaw Rozanski (a strong player in his own right; he played in the Polish Championship in 1954) later wrote: 'Wojciechowski was also a poor man with a weak health, and in January 1938 a bad attack of pneumonia killed him. His material circumstances played a part in this and unfortunately, before the war there was no money in our country to help big talents like him. He was an extremely talented player with an attacking style and a great gift for combination.'

When I first saw the Tylkowski - Wojciechowski position in Irving Chernev's book *Wonders and Curiosities of Chess* (1974), my initial thought was: mystification. This was soothed when, through the well-known Polish chess journalist Litmanowicz, I obtained the whole game. But when I traced the story in the Polish magazine *Szachy*, I discovered that the Poles too, when the Wojciechowski position appeared from out of the blue in the early fifties, had doubted its authenticity.

They still do, I found out when, in order to update this story, I contacted my Polish friend, the chess writer and historian Tomasz Lissowski. With his help, I can now give a more detailed publication history of the mysterious Tylkowski - Wojciechowski position of the diagram above.

In **February 1952**, *Szachy* published a short note ('Flashes from Poznan') from the Poznan player Andrzej Kwilecki, with the position before 29...♜d2 in Tylkowski - Wojciechowski.

Position before 29...♜d2

It was from a game, he wrote, 'played in 1931 by the two late Poznan masters.' He gave the winning combination, but with a different finish: **9.(37.)♜a4 ♜h5+ 10.♙gl ♜d1+** 'and White resigned'. He did not mention (and probably did not know) Ortueta - Sanz.

In **April 1952**, in a series 'Twins' in *Szachy*, Stanislaw Gawlikowski (top player, writer, endgame expert) did note the duplication. He expressed his doubt about the authenticity of the 'hitherto unknown (in Poland and internationally)' game Tylkowski - Wojciechowski which was 'similar as two drops of water to the famous ending of a match game Ortueta - Sanz, played in Madrid in 1933 which made the rounds in the chess world, and which can be found in many chess books.'

In **August 1953**, IM Makarczyk published, for the first time, the whole game in *Szachy*; chess-players from Poznan had given him 'a duplicate of the game score Tylkowski - Wojciechowski from the Poznan championship in 1931'. He gave the moves as in the full gamescore above, and noted that the

finish was different from the one originally given by Kwiecki. Nevertheless, he believed Gawlikowski's doubts about the authenticity could be dropped, but still hoped that 'perhaps some local chess authorities could produce more details about this game, and whether it had previously been published.' This was followed up in **October 1953**, again in *Szachy*, by Rozanski, who had been an eye witness to the game, and had seen Wojciechowski play his combination. 'I would like to state,' Rozanski wrote, 'that the authenticity of the game and the critical position can not be questioned. The splendid termination by Wojciechowski was, at the time, a sensation in Poznan chess circles, and the game was published in the chess column of the *Dziennik Poznanski*. Rozanski had possessed a clipping of this column, but had lost it, along with his entire collection of chess literature, during the war. He named several other players from Poznan who had also witnessed the game.

Thus the story stood for a long time. And, when writing in 1985, I offered a fortune to anybody who could show me a photocopy of that *Dziennik Poznanski* column, that was 'not to assuage any doubt, but to pay homage to Wojciechowski.' Well, this column may never have been published at all. As I said, when I turned to Tomasz Lissowski for possible extra information, I discovered that the doubts remain in Poland. In two books about chess in Poznan, one historical, the other more technical, published

in 1990 and 1991, there is no mention of Tylkowski - Wojciechowski. Ironically, the author of these books, Andrzej Kwiecki, a Professor of sociology in Poznan, is the same who first published the Tylkowski - Wojciechowski position in *Szachy* in 1952.

At the time, Kwiecki had been given a handcopied gamescore of the game by one Adam Miesowicz, an old Poznan acquaintance of Wojciechowski's. (When Makarczyk later published the whole game for the first time, he had also obtained it from Miesowicz.) Later however, Kwiecki became convinced that this game had not, as Miesowicz stated, been played in the 1931 Poznan championship but that, if it had been played at all, it had been a friendly game, perhaps one in a private match. As Miesowicz was no longer living when Kwiecki wrote his chess books, he could not verify this with him. And he does not remember exactly what Miesowicz showed him, almost half a century ago. It was certainly not the original gamescore, nor an exact copy - photocopyers were not available to the public then. It might have been a notation of the game, stopping at the combination, and perhaps quoting the final moves wrongly - that would explain the discrepancy between Kwiecki's and Makarczyk's versions of these final moves. However that may be; as Kwiecki also never saw a *Dziennik Poznanski* column with Tylkowski - Wojciechowski, he decided the whole story was too dubious to include that game in his books.

But there is a difference between a scholar's need to prove a fact, and an ordinary person's conviction that an unproven fact did nevertheless happen. Personally, I am convinced the game Tylkowski - Wojciechowski was played in Poznan in 1931 and that Wojciechowski played ♤xb2, before Sanz did.

About the witnesses, Miesowicz, Rozanski, and others, Tomasz Lissowski wrote to me: 'All of them lived in Poznan all their life. They always were recognized as serious, honest people, not infected by some journalistic need for sensation. If, I repeat, if the game Tylkowski - Wojciechowski was never played, if it was only a local myth, if it was a corporate suggestion, it is for me quite clear that this suggestion was extremely strong and the myth was born not in 1952, but years before.'

Shortly before his death in 1986, Rozanski wrote to me: 'It is now more than 55 years ago, and who knew at the time that this endgame - of rare beauty - would become a sensation in the chess world? (...) The game was played in Poznan, the endgame made a great impression on all spectators, we congratulated Wojciechowski, and that is everything.'

It is true: nobody who is alive now has seen that mythical *Dziennik Poznanski* column. I still offer a fortune (a chess book I wrote) to anyone who can show it to me, or any other pre-1934 publication of Tylkowski - Wojciechowski. But even if a helpful person were to comb every Poznan paper for every letter published from 1931 to

1934, and did not find ♠x2, I still wouldn't think Tylkowski - Wojciechowski is a hoax. It would only prove Rozanski, the only one who claimed to have seen the column with the game, was mistaken about this detail. But he wouldn't be the first honest person who genuinely believed to have seen something that doesn't exist - and indeed: that column may very well lie buried somewhere in an archive in Poznan.

There is another sort of argument that Tylkowski-Wojciechowski must have been played. If it is a hoax, there must have been people who invented the game. But who, why and how? Wojciechowski's old chess friends, to honour him? Chess literature is full of fake games, most of them student's jokes, or brilliant post-mortems brought to life. But I refuse to believe anyone would go out stealing to achieve immortality for a friend who had died tragically. And further: duplicating a combination is one thing, but to compose a natural-looking game leading to a prescribed position is quite another, even if some variation (on the King's side here) is allowed. I tried to create a ♠x2 game of my own, but had to give up. Again, I offer a book to the first reader who can show me a new and convincing game, ending with the ♠x2 combination.

Finally: Tylkowski - Wojciechowski itself looks like a perfectly natural chess game; no blunders to get the pieces where they need to be. If there are a few moves that might seem funny, or that I have trouble under-

standing - there are such moves in every chess game.

The famous combination Ortueta - Sanz, then, was a duplication of a combination that had been played two years earlier in Poznan. Or, as the endgame magazine *EG* phrased it, Tylkowski - Wojciechowski is 'the strangest game-anticipation ever.' Wojciechowski being first, what robbed him of the immortality due to him? The answer is simple. There was a national Polish chess magazine in those years, *Przepiorka's Swiat Szachowy*, but it had only a few pages per month, and never reported on local events. If Wojciechowski's beautiful combination was published at all, it was in an obscure local chess column which, for twenty years, remained the only place where it could have been found. Sanz played ♠x2 two years later, but he was luckier. His stroke of genius must have been noted soon - the combination appeared in the August 1934 issue of the Belgian magazine *L'Echiquier* (annotated by Tartakower with the caption 'Les pions acrobatiques') and almost at the same time in the August-September 1934 issue of the national Romanian chess magazine. In his February 1936 publication in *Ajedrez Español*, Capablanca said that Sanz' combination was 'already becoming known throughout the entire world' - indeed, reaching the young Tigran Petrosyan in Tiflis in 1939.

One wonders if Wojciechowski too, could have seen it, in the short years he had yet to live. If it reached Tiflis by 1939... Ed-

ward Winter gave me the interesting information that the position was in the December 1934 issue of the *Wiener Schachzeitung*, special attention drawn to it as 'the most beautiful endgame of the year.' Poznan (Posen) had a strong German minority. Maybe there were subscribers there. Imagine a chess friend approaching Wojciechowski at the club, magazine in hand: 'Look Antoni, you played that a few years ago, didn't you? Somebody stole your combination!'

Maybe he would just have shrugged his shoulders.

Maybe the true miracle is that the ♠x2 combination has only happened twice. When I sent the Tylkowski - Wojciechowski game and position to the endgame composer and connoisseur Harold Lommer, who had published extensively about Ortueta - Sanz and had even travelled to Madrid to interview Sanz about it, all he had to say was: 'Fine game, but there are so many wonderful games that never see the light of day.'

Or did it only happen once - but in Poland? When Ortueta died in 1994 (at 92), the respected Spanish chess writer Pablo Moran published an obituary in which he wondered if Ortueta - Sanz couldn't be a fake.

© Tim Krabbé 1985, 1999. Published in *EBUR* with permission of the author.

With many thanks to Tomasz Lissowski for his invaluable help. And with thanks to Edward Winter for his information on the 1934 publications.

VOLGENDE KEER MEER!

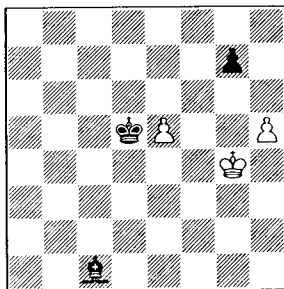
door René Olthof

In mijn vorige rubriek stond de volgende zin: 'Componisten die het bordschaak (nog) actief beoefenen, zoals Timman maar ook anderen, maken veelvuldig melding van studie-ideeën die geput werden uit partijsituaties of analyses daarvan'. Op zoek naar wat anders vond ik hier een treffend voorbeeld van in de combinatierubriek van een al wat ouder nummer (april 1997) van het Canadese bondsblad *En Passant*.
Eerst de partij.

Julian Hodgson
Alexander Baburin
Neuchâtel open 1993

1.d4 d5 2.♘g5 h6 3.♙h4 c6
4.♙f3 ♖b6 5.♙c1 ♘g4 6.♙bd2
e6 7.e3 ♙d7 8.♙d3 ♙e7 9.♙g3
♙gf6 10.♙e5 ♙xe5 11.♙xe5
0-0 12.c4 ♙d7 13.h3 ♙xe5
14.dxe5 ♙h5 15.0-0 f6 16.cxd5
cxd5 17.exf6 ♙xf6 18.♙b3
♙fc8 19.♙d2 a5 20.♙ac1 ♖b4
21.♙xc8+ ♙xc8 22.♙c1 ♙c6
23.♙xc6 bxc6 24.♙c2 a4
25.♙xc6 axb3 26.♙xe6+ ♙f8
27.♙c8+ ♙e8 28.♙g6 ♙e7
29.♙xe8 ♙xe8 30.♙c5+ ♙e7
31.♙xd5 ♖b4 32.g3 bxa2
33.♙xa2 ♙xb2 34.♙xb2
♙xb2 35.f4 ♙e7 36.♙f2 ♙d6
37.♙f3 ♙d5 38.h4 ♙c1 39.g4
♙a3 40.h5 ♙e7 41.e4+ ♙d4
42.e5 ♙d5 43.♙e3 ♙a3 44.♙f2
♙c1 45.♙f3 ♙d2 46.g5 hxg5
47.fxg5 ♙c3 48.♙f4 ♙e6
49.♙e4 ♙b2 50.g6 ♙c1
51.♙d4 ♙h6 52.♙e4 ♙g5
53.♙d4 ♙f5 54.♙d5 ♙g4 0-1

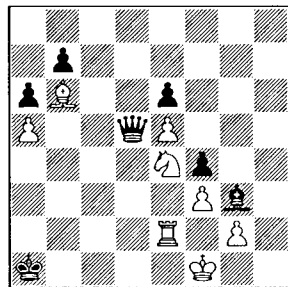
Op zet 47 had zwart ook de g-pion kunnen pakken. Na 47...♙xg5 48.♙g4 ♙c1 staat het dan zo:

De rubriek geeft deze stelling als zijnde een studie van Julian Hodgson uit 1993. Wat hier de originele bron van is weet ik niet, wel dat wit aan zet remise moet maken!

49.h6! (Een prachtige paradoxale zet, waarna beide pionnen *en prise* staan. Na 49.♙f5? ♙h6! 50.e6 ♙d6 kan wit zijn e-pion niet houden) **49...♙xh6** (49...gxf6 is uiteraard onmiddellijk remise met het oog op de randpion met verkeerde hoekloper) **50.♙f5 g5** (Zwart zit met het probleem dat hij zijn stelling niet kan versterken. Zie maar: 50...♙c1 51.♙g6 ♙h6 52.♙f5 ♙c6 53.♙g6! en de verre oppositie redt wit) **51.e6 ♙d6 52.♙f6 g4 53.e7 ♙g5+ 54.♙xg5 ♙xe7 55.♙xg4** en remise is een feit.

In zijn vaste rubriek in *New in Chess Magazine* gaat Jan Timman in het zojuist verschenen nummer 99/5 onder de intrigerende titel 'Rusty retrograde cogs' (vastgeroeste retrograde raderen) wederom in op allerlei zaken betreffende eindspelstudies. Het artikel geeft een levendig beeld van hoe Timman te werk gaat bij het componeren van eindspelstudies, ofwel meer in het bijzonder bij het repareren van eigen studies die foutief zijn gebleken. Zijn bewerking van het befaamde Ortueta-Sanz-thema uit *New in Chess Magazine* 97/3 wordt vakkundig onder handen genomen. Ook van een andere gekraakte studie komt Timman nu met een nieuwe versie op de proppen:

Wit speelt en wint

'Is de eerste zet moeilijk te vinden? Het probleem van deze vraag is dat die moeilijk te beantwoorden is als je de studie zelf gemaakt hebt'.

1.♙a2+ ♖xa2 (Na 1...♙xa2 2.♙c3+ hoeft zwart geen hoop meer te koesteren) **2.♙d4+ ♖b1**

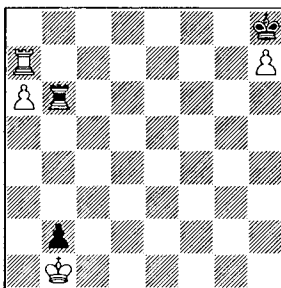
3.♖c3+ ♗b2 4.♜xa2+ ♜xa2
5.♙f2 ♙h2 6.♙g1 (6.♙e2 ♗b3
7.♗d3 ♗b4 8.♙b6 ♗b5 9.♙e4
♗c6 10.♙d8 ♙g3 11.♙g5 b5!
12.♙xf4 (12.axb6 ep a5!)
12...♙xf4 13.♙xf4 ♗d5 14.g4
b4 15.♙e3 b3! (15...♙xe5
16.f4+!) 16.♗d3 ♙xe5 17.g5
♙f5 18.f4 e5 19.fxe5 ♙xg5
20.♗c3 ♙f5 21.♙xb3 ♙xe5
22.♗c4 ♗d6, remise. 'Een variant
die ondanks de lengte geen
hoogtepunten kent' (Timman))
6...♙g3 7.♙h2!! ('De char-
mante pointe van de vorige zet')
7...♙xh2 8.g4 fxxg3 ep (Met een
extra witte loper op f2 werkt
deze wending natuurlijk niet,
vandaar de grote verdwijntuc!)
9.♙g2 ♗b3 10.f4 ♗c4 11.f5
♗d5 12.f6 en wit wint.

Partijspelers hebben over het algemeen verrassend weinig op met eindspelstudies. Bij trainers ligt dat heel anders. Die waarderen met name de didactische waarde van studies en gebruiken ze dan ook regelmatig. In hun lesstof en vooral bij toetsen. Zo ook Adrian Mikhalchishin, die op de slotdag van het Open Jeugdkampioenschap van Nederland in Hengelo een voordracht hield voor een select gezelschap Nederlandse jeugdtrainers. Een van de stellingen die bij het onderdeel eindspel ter sprake kwam zag er zo uit:

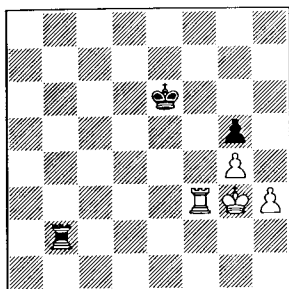
Vasily Ivanchuk
Joël Lautier
Horgen 1995 (3)

1.e4 c5 2.♙f3 e6 3.d4 cxd4
4.♜xd4 ♜c6 5.♙c3 ♖c7 6.♙e3
a6 7.♙d3 ♜f6 8.0-0 e5 9.h3
♙c5 10.♙h1 d6 11.f4 ♜ed7
12.♖e1 ♖b6 13.♜a4 ♖b4
14.♖xb4 ♙xb4 15.♙b3 b5

16.♙b6 ♜xb6 17.♙xb6 ♜d7
18.♙d4 e5 19.c3 ♙c5 20.fxe5
♙xd4 21.cxd4 dxe5 22.d5 ♜f6
23.♙c5 ♙e7 24.a4 ♙d7 25.a5
♙hc8 26.b4 ♙c7 27.♙f3 ♙e8
28.♙e2 ♜d7 29.♙c3 ♗d6
30.♙ac1 ♙aa7 31.♙g1 ♜f6
32.♙f2 ♙d7 33.♙f3 ♙c8
34.♙e3 ♜e8 35.♙cf1 f6 36.♙g3
♙e7 37.♙h5 g6 38.♙g4 ♜d6
39.♙xc8 ♙xc8 40.♙gf3 ♙f8
41.g4 ♙f7 42.♗d3 ♙a8 43.♙f2
♙f8 44.h4 ♙f7 45.♙f3 ♙c8
46.♙f2 ♙c7 47.h5 gxxh5
48.gxxh5 f5 49.exf5 e4+
50.♜xe4 ♜xe4 51.♙c3 ♗d6
52.♙xe4 ♗xd5 53.f6 ♗d6
54.♙f5 ♙c6 55.♗d4 ♙c4+
56.♙e3 ♙c6 57.♗d4 ♙c4+
58.♙e3 ♙c6 59.♙f4 h6
60.♙d4+ ♙e6 61.♙e4+ ♗d6
62.♙f3 ♙c3+ 63.♙g4 ♙c8
64.♙f1 ♙g8+ 65.♙h4 ♙gf8
66.♙d1+ ♙c7 67.♙e7+ ♙xe7
68.fxe7 ♙f4+ 69.♙g3 ♙e4
70.♙f1 ♗d7 71.♙f6 ♙xe7
72.♙xb6 ♙xb4 73.♙xa6 ♙a4
74.♙a7+ ♙f8 75.a6 ♙g8 76.h6
♙h8 77.♙f3 b4 78.♙e4 b3+
79.♗d3 b2 80.♙c2 ♙b4
81.♙b1 ♙b6 82.h7

Uit zijn eigen praktijk (Kozul-Mikhalechishin, Bled 1996) stamde deze diagramstelling:

Stelling na 75.♔g3

Ik zal Mikhalechishins vraag aan het ARVES-publiek doorgeven (welke zet speelt U met zwart om het dreigende 76.♖f5 te ontkrachten? Het is kiezen uit 75...♖a2, 75...♖b1, 75...♖b5 en 75...♖b8) zonder over de op-gave zelf uit te weiden. Hebben de vlijtigen onder ons wat te doen de komende tijd. O ja, van het aanwezige dozijn trainers (waaronder IMs) gaf maar een enkeling het juiste antwoord.

COMPUTER TESTING

De Engelse amateur Graham White kwam op het originele idee om aan de hand van een aantal stellingen uit *Test Your Chess Ability*, een leerboek van Jon Spielman, de schaakvaardigheid van zijn 'old' favourite Chess Genius te testen. En wie schetst, getuige het verslag in *CHESS* 99/2, zijn verbazing als uit pakweg 70 random gekozen stellingen er niet minder dan acht op enigerlei wijze foutief blijken.

Nu kijk ik van een tien procent foutmarge absoluut niet op, maar onze vriend White leek

oprecht verbaasd en besloot zijn bijdrage met het advies alle bekende eindspelstudies met de computer aan een double-check te onderwerpen. Zalig de onnozelen van geest.

Toch komen er uit dit soort artikelen altijd wel een paar leuke dingen voort. Allereerst de alleraardigste reactie van de ons welbekende John Roycroft in nummer 99/3. Het nummer erop was het weer raak. Alan Cooper uit Northumberland heeft het niet zo op computers en meent op eigen kracht nog een weerlegging gevonden te hebben (zie verderop).

Ik speelde een kopietje van dit alles door aan onze hoofdredacteur en binnen een dag zat een kort antwoord in mijn e-mailbus. Harold's ingezonden brief aan *CHESS* werd nooit geplaatst, vandaar dat ik aan de hand van zijn bevindingen hier nader op deze materie inga.

Allereerst de foutenmarge. Van de 55000 studies in Harold's bestand zijn er zo'n 6500 (bekend) incorrect. Tien procent is dus allerminst een verrassend resultaat, al zou men van een erkend leerboek wellicht een lager percentage verwachten.

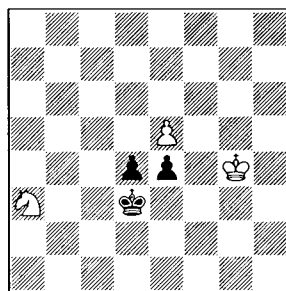
Dan White's slotadvies. De computers zijn ontzettend veel sterker geworden en kunnen heden ten dage inderdaad veel opsporen, maar hier zit nu juist ook een probleem: want een studie die vorig jaar nog correct was, kan nu opeens door de mand vallen. Betekent dit dat er een jaarlijkse (maandelijks/wekelijkse) controle moet plaats vinden? Om nog maar te zwijgen van de hoeveelheid werk, want checken met de computer houdt niet in 'com-

puter aanzetten en wachten tot die klaar is'. In tegendeel, er is juist een bijzonder actieve rol weggelegd voor de onderzoeker. Overigens wel een leuk onderwerp om over te filosoferen

Van de acht door White's computer gevonden weerleggingen bleken er vier reeds bekend aan Harold. Bij een studie van Rinck was het startdiagram foutief afgedrukt en eveneens een maal ('Composer unknown') was de oplossing in Spielman's boek verschillend van de auteursoplossing (bleek Isenegger, 1946), die wel eenduidig lijkt.

Blijven het eerste en het laatste voorbeeld over.

Lazar Zalkind *La Stratégie* 1915

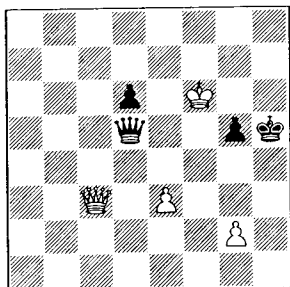

Wit speelt en wint

De auteursoplossing luidt 1.e6 e3 2.e7 e2 3.e8♖ ♖d2 4.♖c2 d3 5.♖d4 ♖d1 6.♖a8 e1♗ 7.♖a1+ ♖d2 8.♖f3+.

White acht 4.♖c4+ ♖d1 5.♖b2+ ♖d2 6.♖d3 ♖xd3 7.♖f3 eenvoudiger. Remember, zo waarschuwt hij lezers die niet met eindspelstudies vertrouwd zijn, a 'dual' solution invalidates an Endgame Study. Alan Cooper wijst op 2.♖g3! e2 3.♖f2.

Ladislav Prokes
Kladenský Kovák 1947

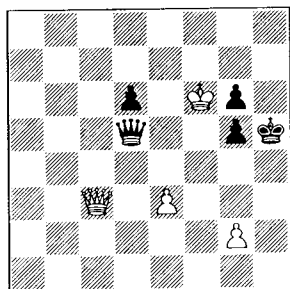
Wit speelt en wint

1.e4 ♖xe4 2.♗h3+ ♖h4 3.g4+ ♜h6 4.♗xh4+ gxh4 5.g5+ ♜h5 6.g6 h3 7.g7 h2 8.g8♗ h1♗ 9.♗h7+ ♜g4 10.♗xh1

Niets op aan te merken behalve dat White's computer hardnekkig het kortere 4.♗g2 ♗e1 5.♗h2+ ♖h4 6.♗c2 blijft voorstellen.

I thought that this would be a very nice ending so I composed another position which removes Prokes' own inferior finish. Aldus Mr. White.

Graham White
Chess 1999

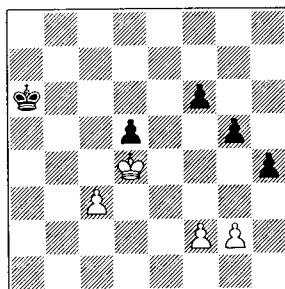

Wit speelt en wint

1.e4 ♖xe4 2.♗h3+ ♖h4 3.g4+ ♜h6 4.♗g2, etc.

Gaf ik in *EBUR* 99/1 op bladzijde 10 reeds een fragment van Yochanan Afek, bij het Open Kampioenschap van Nederland in Dieren was hij weer in het nieuws. Ditmaal vanwege een voor een studiecomponist wel bijzonder pijnlijke flater in een elementair pionneneindspel. Het voorval haalde zelfs de schaakrubriek van Gert Ligterink in *De Volkskrant*.

Yochanan Afek
John Markus
Dieren 1999 (3)

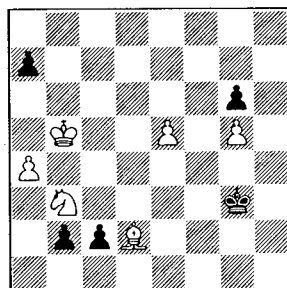
53.♜xd5? (53.f3 f5 54.♜xd5 g4 55.fxg4 fxg4 56.♜e4=) 53...g4 54.♜e4 ♜b5 55.f3 (55.♜f4 f5 56.f3 g3+; 55.♜e3 f5 56.f3 h3! 57.gxh3 gxh3 58.♜f2 f4 59.♜g1 ♜c4 60.♜h2 ♜xc3 61.♜xh3 ♜d3 62.♜h4 ♜e2 63.♜g4 ♜c3+;) 55...h3 0-1

Nu we het toch over fouten hebben. In mijn vorige bijdrage in *EBUR* 99/2 vroeg ik mij in de laatste alinea af wat het verschil was tussen de versie met de koning op g1 en h1. Bovendien

stelde ik dat Campioli's vondst er niet mee wordt opgelost. Harold van der Heijden wees mij er evenwel op dat na 3.g4+(!) 3...♜xg4+ dan toch echt met schaak geschiedt. Ik onderneem overigens verwoede pogingen met Mr. Popov in contact te komen. Wordt vervolgd?

Als uitsmijter nog maar eens een nieuw product van Vasily Smyslov. Met het achteruitgaan van zijn gezichtsvermogen lijkt hij steeds meer terug te keren naar een oude jeugdliefde: het componeren van eindspelstudies. Van de studie, die figureerde in de nieuwjaarprijsvraag van 64 (zie *EBUR* 99/1, blz. 10) heb ik nog steeds geen oplossing gezien, wel van de volgende:

Vasili Smyslov
64 1999

Wit speelt en wint

1.♙c1 b1♗ 2.♜b4 a5+ (2...♗a2 3.a5) 3.♜a3 ♜f3 4.e6 ♜e2 5.e7 ♜d1 6.e8♙! en wint. Niet 6.e8♗? ♗a2+ 7.♜xa2 pat.

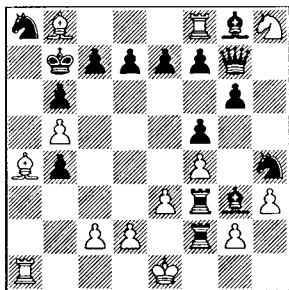
Volgende keer meer!

Remise?!

door Harm Benak

Ik las een tijdje geleden een heel leuk boek van Tim Krabbé, namelijk *Chess Curiosities*. Hierin stond op pagina 50 de volgende spectaculaire studie (in het boek staat pion h3 op h2; dat is een drukfoutje).

Nikita Plaksin
Speciale prijs *Shakhmaty v*
SSSR 1980

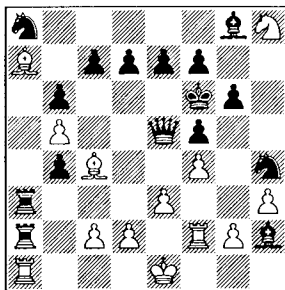
Wit speelt en maakt remise

De oplossing is voor normale stervelingen niet te vinden, dus verklap ik 'm maar direct:

1.0-0-0!

Dat kan niet goed zijn hoor ik U al denken, want zwart geeft met 1... ♖a1 mat. Toch is het correct, want wit claimt remise wegens de 50 zetten regel! In *Chess Curiosities* werd vervolgens de beginstelling gegeven (zie diagram 2) en schreef Tim erbij dat hij er na een paar uur puzzelen maar weinig van snapte. Nou ben ik niet voor niets schrijver van de rubriek

'Unsolved Mysteries', en mijn interesse was dus gewekt.

Stelling 49 zetten voor 0-0-0.

Om te beginnen kijken we eerst maar eens naar de vijftig zetten regel. Nou weet ik 'm niet exact uit mijn hoofd, maar het komt erop neer dat als beide partijen 50 zetten lang achter elkaar geen pionzet hebben gedaan, of 50 zetten lang achter elkaar niets geslagen hebben, de speler aan zet dan remise kan claimen (en dus zelfs als iemand 1 zet later mat zou zijn gegaan!).

Laten we maar eens beginnen met het slaan. Zwart heeft alle stukken nog, dus dat is makkelijk. Wit is zijn dame, een paard en de a-pion kwijt. Zwart MOET dus drie keer geslagen hebben, en aan zijn pionstructuur te zien is dat op b4, g6 en f5 (of f6) gebeurt (ik hanteer in het vervolg steeds f5).

Laten we beginnen met b4. Hoe komt die zwarte pion daar eigenlijk? Dat kan NIET door de

a-pion gebeurd zijn, dus blijft over de dame of paard. Deze voor de hand liggende conclusie heeft echter verstrekkende gevolgen. Want stel zwart heeft de dame geslagen op b4. Dan blijven voor g6 en f5 het paard en de a-pion over.

Pardon, de a-pion??? Dat kan toch helemaal niet?? Klopt, dat kan inderdaad niet. TENZIJ deze a-pion op a8 tot 'iets' is gepromoveerd, en dat 'iets' vervolgens op g6 of f5 is geslagen.

We gaan nu eens wat beter kijken naar die g6 en f5 slagzetten. Om te beginnen staat er op g8 een zwarte loper. Hoe komt die daar eigenlijk? Hij is in ieder geval van c8 vertrokken, waaruit we weer de conclusie kunnen trekken dat alle damevleugel-pionnen al vastlagen VOORDAT beide pionnen van g6 en f5 op hun plaats stonden. Een beetje puzzelen leert dat er maar precies een manier is waarop de loper op g8 kan zijn gekomen. Ten eerste heeft zwart h7xg6 gedaan, ten tweede heeft zwart g6xf5 gedaan en ten derde is de wit-veldige-zwarte loper van c8 via h5-g6-h7 naar g8 gezigzagd. En als we nog even doordenken, kunnen we dat lijstje met nog drie punten uitbreiden, namelijk; ten vierde is het witte paard via g6 naar h8 gesprongen, ten vijfde is er g7-g6 gespeeld en tot slot (zesde) is

de zwart-veldige-zwarte loper van f8 naar g3 gegaan. (punten drie en vier kunnen omgewisseld worden).

Dan komen we nu dus aan bij de loper op g3. Die moeten we ook eens heel goed bekijken. Want hoe komt die daar nou weer? Via h4 lijkt logisch, maar dat betekent ook het zwarte paard pas DAARNA op h4 kan zijn beland. Kan dat? Het zwarte paard is er in ieder geval niet via g2 of f3 gekomen, want dan zou wit niet meer mogen roken, dus moet het wel via g6 of f5 zijn geweest. Dat moet dan in de tijd zijn geweest dat er nog geen pion op g6 of f5 stond. Helaas heb ik een alinea eerder niet aangetoond dat de zwarte loper pas van f8 weg kon gaan NADAT pionnen g6 en f5 op hun plek waren aangekomen. Met andere woorden: De loper kan nooit via h4 zijn gekomen, want daar stond toen al een paard.

Nou wordt het interessant. Want als die loper niet via h4 kan zijn gekomen, dan moet ie dus wel via f4 zijn gegaan! (of via e3 en g1, maar daar kom ik later nog op terug). En dat betekent dat wit op een gegeven moment f3-f4 moet hebben gespeeld (of f2-f4, maar ik ga in het vervolg uit van f3-f4). En deze pionzet kan pas gespeeld zijn NADAT de zwarte pionnen van g6 en f5 op hun plaatsen waren aangekomen. Met andere woorden, f3-f4 is pas gespeeld NA de laatste slagzet! Dus als we nu kunnen bewijzen dat f3-f4 de laatste 50 zetten NIET gespeeld kan zijn, dan hebben we de studie opgelost.

Ik moet nu nog wel een paar losse eindjes opruimen. Bijvoorbeeld dat h3 niet de laatste pionzet geweest kan zijn, omdat deze altijd VOOR f3-f4 gespeeld moet zijn. De redenatie gaat als volgt: Er staat nu een witte toren op f8. Die komt van h1. Wit mag nog roken, dus die toren kan NIET via e1 op f8 zijn gekomen, en dus moet ie wel via f3 zijn gegaan. Maar dan MOET de pion al op f4 hebben gestaan. En dat betekent weer dat de loper al op g3 MOET hebben gestaan. Maar dat kan niet, want dan zou de witte toren er nooit meer langs gekund hebben (boven-dien zou de witte koning dan ook schaak staan).

De laatste pionzet kan wel e3 zijn geweest, maar dat maakt niets uit, omdat dat meer zetten zou kosten dan f3-f4. De redenatie gaat als volgt: Stel de laatste pionzet was e3. Dat betekent dat DAARVOOR de witte loper op f1 moet hebben gestaan en DAARVOOR weer de witte toren op g1/h1, omdat anders een onmogelijke stelling ontstaat. Maar de loper en toren zijn al in het spel. Dus om ze weer 'terug te zetten' gaat extra zetten kosten. Hiermee is gelijk ook aangetoond dat als de loper via e3 en g1 naar h2 zou zijn gegaan, het ook langer geduurd zou hebben dan als de loper via f4 was gegaan. Als U dat van die extra zetten (of langer duren) niet meer kan volgen, geen nood, ik kom daar later nog op terug.

Dus we moeten nu aantonen wanneer wit op zijn SNELST f3-f4 had kunnen spelen.

Dat lijkt makkelijk, namelijk gewoon 49. ♖h2 48. ♜g3 47. ♜g5 46. ♜f3 45. ♜f3 44...f4-f3. Dus het had al op zet 6 gekund, en dus is dit een flutstudie. Maar dat is te simpel geredeneerd, want waar kwam die toren op f8 ook alweer vandaan? Juist, van h1. En dus moet, VOORDAT er f4-f3 gespeeld wordt, eerst die toren naar f2 toe (kan ook naar f1, maar ik ga uit van f2). En dat blijkt 50 zetten te kosten (ik nummer de zetten terug, omdat we eigenlijk aan het terugzetten zijn, en verder zijn alle Q-zetten tempozetten). Kijk maar mee:

50...0-0-0 49. ♖e5 ♖b3 48. ♖h2 Q 47. ♜g3 Q 46. ♜g5 Q 45. ♜h5 Q 44. ♖h7 ♜g8 43. ♜f3 ♜g7 42. ♖g8 Q 41. ♖c8 Q 40. ♖d8 ♖a7 39. ♖e8 Q 38. ♖f8 ♜h7 37. ♖g7 ♜h6 36. ♖f6 ♜h7 35. ♜g3 ♜g7 34. ♖h7 ♜g8 33. ♜g5 ♜b8 32. ♖g8 ♖c4 31. ♜h7 ♜b7 30. ♜h5 ♖b8 29. ♜g7 ♜a7 28. ♖h7 ♜a3 27. ♜g8 ♖a7 26. ♜b8 Q 25. ♖g8 Q 24. ♜h7 Q 23. ♜g7 Q 22. ♖h7 Q 21. ♜g8 Q 20. ♜b7 ♖b8 19. ♜a7 ♖b3 18. ♜a2 Q 17. ♜b2 ♖a7 16. ♜b8 Q 15. ♜b7 ♖b8 14. ♜a7 Q 13. ♜a2 ♜a3 12.Q ♜a7 11.Q ♜b7 10.Q ♖a7 9.Q ♜b8 8.Q ♜g8 7.Q ♜g7 6. ♖g8 ♜h7 5.Q ♜h5 4.Q ♜g5 3.Q ♜g3 2.Q ♜f3 1.Q ♜f2 0.Q f4-f3

Even een korte uitleg voor diegenen die hier geen touw aan vast kunnen knopen. De witte toren moet van f8 naar f2. Maar dat kan niet direct, want de twee zwarte torens staan in de weg. Dus die moeten eerst weg. Maar helaas staat daarvoor de witte toren zelf in de weg! Dus moet die eerst aan de kant, en dat kan alleen maar via de witte

damevleugel. Maar onderweg daar naartoe staat er een vreselijk onhandige zwarte koning in de weg. En die blijkt alleen maar een schuilplaatsje op de zwarte koningsvleugel te hebben. En dus moet, om de witte toren van f8 op f2 te krijgen, eerst de witte toren naar h6, daarna de zwarte koning naar f6, waarna de witte toren naar zijn damevleugel kan. Tegelijk transporteert zwart zijn twee torens ook naar de witte damevleugel. Op het moment

dat beide zwarte torens de witte niet meer hinderen, gaat de witte zo snel als ie kan naar f2 toe, waarna wit dan eindelijk rechtmatig f4-f3 mag spelen.

Ik zou nog terugkomen op het feit waarom e3 niets uitmaakte met f4. Stel wits laatste pionzet was e2-e3 (er is daarvoor dus al f3-f4 gespeeld). Dat heeft tot gevolg dat pas DAARNA de loper van f1 weg kan, en DAARNA pas de witte toren op h1 eruit kan. Kortom, je moet

nog steeds bovenstaande 50 zetten uitvoeren, maar met een kleine verandering. In plaats van 1...♞f2 moet je dan 1...♞f1 0.♞b2 ♞h1 -1.♞b3 ♠f1 -2.♞b2 e3-e2 doen. En dat kost dus een paar zetten extra. Dit geldt natuurlijk ook als je de zwarte loper via e3 en g1 naar h2 wilt laten gaan: 1...♞f1 0.♞b2 ♞h1 -1.♠g1 ♠f1 -2.♞b3 e3-e2.

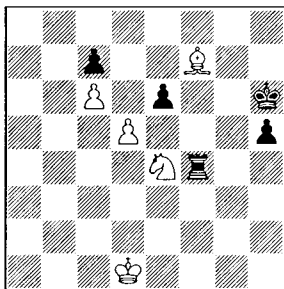
Ik dacht altijd dat na de Babsontask mij niets meer kon verbazen; ik had het mis!

From the Lamare Collection

by Alain Pallier

In his collection of studies, Marcel Lamare had 78 unpublished studies by Jean de Villeneuve-Esclapon, the famous french composer. Most of these studies are in Villeneuve's classical style (main theme: fight for promoting a white pawn supported by a minor piece against one black rook) but most of them are unfortunately incorrect. The following study is a good example of Villeneuve's art and also of Villeneuve's misfortune:

J. de Villeneuve-Esclapon
Date of composition?
EBUR 1999

White to play and win

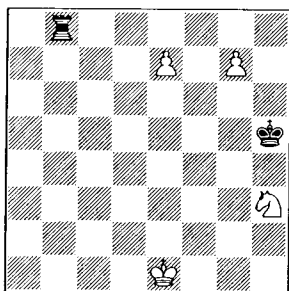
1.d6! (1.♕d6? exd5!) **1...♞xf7**
2.d7 ♞f8 3.♕d6! (3.♕c5? h4
 4.♕xe6 ♞g8 5.d8♞ ♞xd8
 6.♕xd8 h3 or 5.♕xc7 h3 6.♕e8
 h2 7.d8♞ h1♞+) **3...♞a8**
 (3...♞g8 4.♕e8 ♞g5 5.♕f6!;
 3...e5 4.♕e2 ♞- 5.♕e8 3.♞d(h)8

4.♕f7+) **4.♕c8 ♞a5 5.♕b6** and White wins.

Unfortunately, I found 5.d8♞! since the intended counterplay 5...♞d5+ 6.♞xd5 exd5 fails to 7.♕e7 h4 8.♕e2 d4 9.♕f5+ ♕g5 10.♕xd4 ♕f4 11.♕e6+ ♕e5 12.♕d8 +- and Harold also indicated that 4.♕c2 or 4.♕e2 work as well.

Villeneuve's idea is clearly related to studies by Lazard and Holm in which black defence is based on a similar manoeuvre:

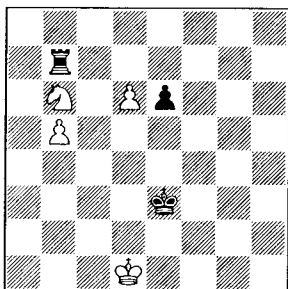
F. Lazard
1.hm *Shakhmatnoye*
Obozrenie 1911

White to play and win.

1. ♖f4+ ♜h6 2. ♖e6 ♜e8
3. g8♖! ♜xg8 4. ♖f8 ♜g5!
(5. e8♖? ♜e5+ 6. ♖xe5
stalemate) 5. ♖g6!! wins.

E. Holm
Tidskrift för Schack 1917

White to play and win.

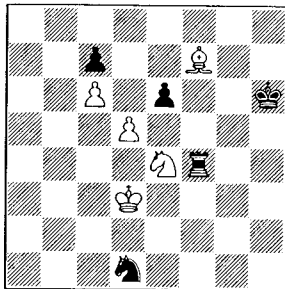
1. d7 ♜b8 2. ♖c8 ♜xb5 3. ♖b6
! ♜b4 4. ♖d5+ exd5 5. d8♖+
wins.

In Lazard's study, a neat stalemate is avoided thanks to the clever jump by the knight. In Holm's one, there are two successive black threats (on d5 and d4) of annihilating White's

material advantage are defeats by two jumps of the same man.

I have tried to correct the Villeneuve study:

J. de Villeneuve-Esclapon
and Alain Pallier
EBUR 1999

White to play and win

The main line is unchanged. Many variations are added.

1. d6 (1. ♖xe6? ♖f2+ 2. ♖xf2 (2. ♖e3 ♜xe4+) 2... ♜xf2 =; 1. dxe6? ♖g7 2. ♖d6 (2. ♖g5 ♖f6) 2... ♖f8 3. ♖e8 ♜xf7 4. exf7 ♖xf7 5. ♖xc7 ♖b2+ 6. ♖d4 ♖a4 7. ♖d5 ♖e6 8. c7 ♖d7) 1... ♜xf7 (1... ♖b2+ 2. ♖e3 (2. ♖c2 ♜xe4 3. dxc7 ♜c4+ 4. ♖xb2 ♜xc6) 2... ♜xf7 3. d7 ♜f8 (3... ♖c4+ 4. ♖d4 ♜f8 5. ♖xc4 ♖g6 6. ♖d6 ♜a8 7. ♖c8 ♜a4+ 8. ♖c5 ♜a5+ 9. ♖b4 ♜d5 10. ♖e7+, or 5... ♖g7 6. ♖d6 ♜a8 7. ♖e8+ ♖f7 8. ♖xc7) 4. ♖d6 ♜a8 5. ♖e2! (5. ♖c8? ♜a3+ 6. ♖d2 ♜d3+ 7. ♖c2 ♖g7 8. ♖xb2 ♖f6) 5... ♜a5 6. d8♖ ♜e5+ 7. ♖f3 ♜f5+ 8. ♖g4 and 8... ♜g5+ is not possible) 2. d7 ♜f8 3. ♖d6! (3. ♖c5? ♖f2+ 4. ♖e2 ♖g4 5. ♖xe6 ♜g8 6. ♖xc7 ♖e5 and 7... ♖xc6 or 4. ♖d4 ♖g4 5. ♖xe6 ♜g8 6. ♖xc7 ♖f6 7. ♖e8 ♜xe8 8. dxe8♖ ♖xe8 =) 3... ♜b8 (3... ♖g6 4. ♖e8 ♜f5 5. ♖f6 ♜xf6 (5... ♖xf6 6. d8♖+ and 7. ♖xc7) 6. d8♖ ♖f2+ 7. ♖e2 ♜f7 8. ♖g8+, or 6... ♜f7 7. ♖g8+ ♖f6 8. ♖g1 ♖b2+ 9. ♖c2 ♖c4 (9... ♖a4 10. ♖d4+) 10. ♖f1+) 4. ♖c8! (4. ♖c2? ♖e3+ 5. ♖d3 (5. ♖c3 ♖d5+ 6. ♖- ♖b6; 5. ♖d2 ♖f5 6. ♖c8 ♜b4; 5. ♖c1 ♜a8! 6. ♖c8 ♜a1+ 7. ♖d2 ♜d1+ 8. ♖xe3 ♖g7; 5. ♖d2 ♖f5 6. ♖c8 ♜b4) 5... ♖f5 6. ♖c8 ♜b1 7. ♖d2 (8. ♖c(e)2 ♖d4+) 7. ♜b4!; 4. ♖e2 ♖c3+ 5. ♖d3 (5. ♖d2 ♖a4; 5. ♖e1 ♖g7 6. ♖c8 ♜b1+ 7. ♖d2 ♜d1+ 8. ♖xc3 ♖f7; 5. ♖e3 ♖d5+ 6. ♖- ♖e7 and 8. ♖xc6; 5. ♖f3 ♖a4 6. ♖c8 ♜b3+ 7. ♖e2 (7. ♖e4 ♖c5+) 7... ♜b2+ 8. ♖d1 (8. ♖d3 ♜b5; 8. ♖e3 ♜b3+) 8... ♖c3+ 9. ♖c1 ♜b1+ 10. ♖c2 ♜d1; 5. ♖f1 ♖a4 6. ♖c8 ♜b1+ 7. ♖e2 ♖c3+ 8. ♖- ♜d1; 5. ♖f2 ♖g7 6. ♖c8 ♜b2+ 7. ♖e3 ♖d1+ 8. ♖d3 ♖f2+ 9. ♖c3 ♖d1+; 5. ♖f1 ♖g7 6. ♖c8 ♜b1+ and 7. ♜d1) 5... ♖a4 6. ♖c8 ♜b5 7. ♖b6? ♖xb6; 4. ♖d2 ♖f2 5. ♖c8 ♜b1 or 5. ♖e2 ♖g4 6. ♖c8 ♜b2+ 7. ♖e1 ♜b1+ 8. ♖e2 ♜b2+; 4. ♖e4 ♖c3+ 5. ♖d4 ♖a4 6. ♖c8 ♜b1, or 5. ♖d3 ♖d5 6. ♖c8 ♖b4+ and 7. ♖xc6, or 5. ♖f4 ♖d5+ 6. ♖e4 ♖e7, or 5. ♖e5 cxd6+ 6. ♖xd6 ♖b5+, or 4. ♖c4 ♖e3+ etc.) 4... ♜b5! 5. ♖b6! (5. ♖e7? ♜b8 6. ♖c8 ♜b5 loss of time) White now wins: if 5... ♜xb6 6. d8♖ ♜xc6 7. ♖h4+ ♖g7 8. ♖g3+ and 9. ♖f3+ or 9. ♖g2+, if 5... cxb6 6. c7 ♜d5+ 7. ♖e2 ♖c3+ 8. ♖f3 ♜xd7 9. c8♖ ♜f7+ 10. ♖g4 ♜g7+ 11. ♖h4 and 12. ♖xe6+, or 9... ♜d3+ 10. ♖f4 ♖d5+ 11. ♖e4 ♜d2(1) 12. ♖xe6+ and the white Queen will dominate the black men.

Saavedra XII

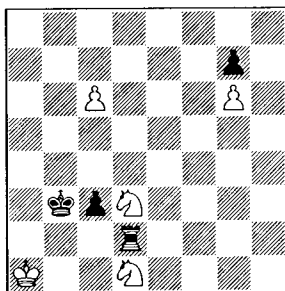
door Harold van der Heijden

Op de vorige aflevering van deze zowat vaste rubriek heb ik de nodige reacties gekregen. Verbazing alom over de Gurgendz-Kalandadze studie.

Zo schreef Roger Missiaen me: "In het juni-nummer trof ik twee prachtstukken aan. Zo is Gurgendz-Kalandadze effenaf buitengewoon!". En Tim Krabbé, in zijn 'losse'-curiosa internet-rubriek 'Open Chess Diary' schreef: "An unknown Saavedra. In the Dutch endgame magazine *EBUR*, June 1999, I saw a beautiful endgame study which combines two of my favorite composers, Gurgendz and Kalandadze, and three of my favourite themes: the Saavedra, the Prokes manoeuvre, and the 'unguarded guards' theme." (adres: www.xs4all.nl/~timkr).

Jammergenoeg was de studie van Belokon incorrect. Maar ook daarover is goed nieuws te melden. Opnieuw citeer ik uit de brieven van Missiaen: "Maar ook de andere niet correcte studie van Belokon komt zeer goed over. Merkwaardig is dat tot nogtoe blijkbaar niemand erin geslaagd is de studie te verbeteren. Tóch lijkt mij de oplossing vrij simpel: toevoegen van een wit paard op d1. Toen ik 'n paar dagen geleden de correctie - ter testing - aan vriend Ignace Vandecasteele overmaakte, vernam ik dat hij praktisch dezelfde stelling op het bord had gezet. Nogal logisch vond hij!"

S. Belokon Stella Polaris 1966 correctie R. Missiaen origineel

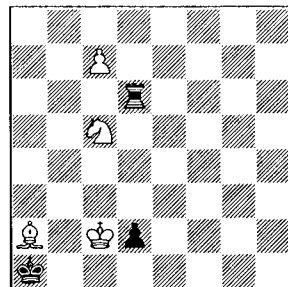

Wit wint

1. ♖c1+ (Het voor de hand liggende 1. ♖c5+? faalt op 1... ♗b4 2.c7? c2! en zwart wint Of 2. ♖xc3 ♜d6! 3.c7 ♜c6 4. ♖5e4 ♗a3 5. ♗b1 ♜xc7 =, of 2. ♖a6+ ♗a5! 3. ♖xc3 ♜c2 = [RR: Ook kan 1... ♗a3! 2. ♖c3+ ♜a2+ 3. ♖xa2 pat!, of 3. ♗b1 ♜b2+ 4. ♗c1 ♜b6 5.c7 ♜c6 =]; 1. ♖1f2? ♜a2+ 2. ♗b1 ♜a8, en ook 2...c2 is voldoende) 1... ♗a3 2.c7! (2. ♖xc3? ♜d8!) 2... ♜xd1 3. ♗b1 c2+ 4. ♗xc2 ♜d4! 5. ♗c3! (5.c8 ♖(♜)? ♜c4+ 6. ♖(♜)xc4 pat) 5... ♜d6! 6.c8 ♜!! (6.c8 ♖? ♜c6+ 7. ♖xc6 pat) 6... ♗a4 7. ♗c4 ♗a5 8. ♗c5 ♜xg6 9. ♜a8+ ♜a6 10. ♖b3+ wint. Indien 7... ♗a3 dan 8. ♖d3 ♗a2 9. ♖b4+ ♗b2 10. ♜c6 wint. [RR: Jammergenoeg moet de oplossing worden ingekort, omdat ook 7. ♜c4+ ♗- 8. ♜g4 wel zal winnen].

Maar er is nog meer nieuws. In juli/augustus-nummer van het Italiaanse tijdschrift *Scacco!*, waar de bij *EBUR*-lezers bekende Marco Campioli de scepter zwaait over de eindspelstudierubriek, zag een nieuwe Saavedra-like studie het levenslicht:

P. Rossi Scacco! 1999

Wit speelt en wint

1. ♖d5! (1. ♖d1? ♜c6 2. ♖a6 ♜xc7, maar niet 2... ♗xa2? 3. ♖b4+) 1...d1 ♖+! (1... ♜xd5 2. ♖b3+! ♗a2 3. ♖d1! ♜xb3 4.c8 ♖+ -) 2. ♖xd1 ♜xd5+ 3. ♖d3! ♜xd3+ 4. ♗c2 ♜d4! 5.c8 ♜! ♜a4 6. ♗b3! en wint. Inmiddels is echter al ontdekt dat wit na 4.c8 ♖ in de 1... ♜xd5-variant toch niet gewonnen staat: 5... ♗b4! 5. ♖c6 ♜d4 6. ♖c2 ♜d5 7. ♖e4+ ♗c5, of 5. ♖b7+! ♗c5 6. ♖c7+ ♗b5 7. ♖c3 ♜d6 8. ♖e5+ ♗c6 9. ♖e8+ ♗c5 10. ♖c8+ ♗b6 11. ♖c4 ♜d7 12. ♖e6+ ♗c7 13. ♖e5+ ♜d6 14. ♖c5+ ♗d7 remise.

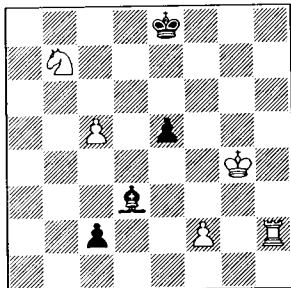
Mits Correct!

door Harold van der Heijden

Bij het omwoelen van recente én oudere eindspelstudie-literatuur, kom ik veel aardige, voor mij nieuwe, studies tegen. De oudere exemplaren hebben blijkbaar tot nu toe een verborgen bestaan geleid. Die gevallen die een uitzonderlijk hoog HvdH-plezier-gehalte hebben, noteer ik op een briefje "Leuk, mits correct". Hiervan laat ik u zo af en toe meegenieten (zie ook de vorige *EBUR*, pagina 2 en 3). Om u niet al het werk uit handen te nemen, laat ik u de controle:

V. Kondratjev

Shakmatnaja Kompozitsia 1998

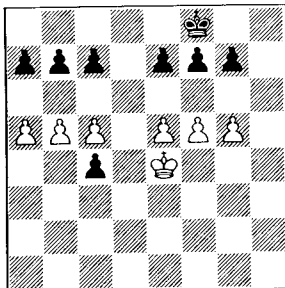

Wit wint

1.♖h1 ♔e2+ 2.♟f5 ♙d1 3.♞e6 ♜f8! 4.♟f6 ♜g8 5.♞g1+ en nu twee magistrale hoofdvarianten: 5...♜f8 6.♙d8 c1♞ 7.♞e6+ ♜e8 8.♞g8+ ♜d7 9.c6+! ♞xc6 10.♞d8 mat, of 5...♜h7 6.♙d6 c1♞ 7.♞g7+ ♜h6 8.♙f5+ ♜h5 9.f3! ♙xf3 10.♞h7+ ♜g4 11.♞h4 mat! Wie dit niet mooi vindt, kan dit artikel verder overslaan. Twee actieve 'self-blocks' uitgelokt door een pionzet.

V. Dubrovski

Shakmatnaja Kompozitsia 1997

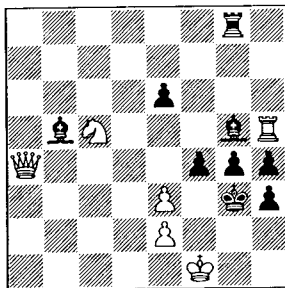

Wit wint

Jammer dat de titel 'ultieme doorbraakstudie' al vergeven is aan Cathignol, want deze vertoont het bekende thema in duplo: 1.b6 cxb6 2.a6 bxa6 3.c6 ♜e8 Hē, de Koning doet mee! 4.f6 exf6 5.g6 fxe6 6.e6 ♜d8 Hē, de Koning doet weer mee! 7.♜d5 Maar die van wit ook: 7...c3 8.♜d6 c2 9.c7+ ♜c8 10.e7.

A. Botokanov

3.p "Qualification ty" 1992

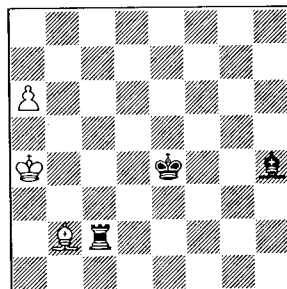
Wit wint

1.♞e4! ♙xe2+ 2.♜xe2 f3+ 3.♟f1! (3.♜d3? h2 4.♞e5+ ♜g2 5.♞b2+

f2 6.♙e4 ♞f8 7.♞xg5 g3) 3...h2 4.♞e5+ ♜h3 En nu lijkt wit uitgeschaakt, want de h-pion schijnt onstopbaar. 5.♞g3+!! ♜xg3 6.♙e4+ ♜h3 7.♙f2+ ♜g3 8.♞xg5! ♞xg5 9.♙e4+ ♜h3 10.♙xg5+ ♜g3 11.♙e4+ ♜h3 12.♙f2+ ♜g3 13.♙h1+ ♜h3 14.♙f2 e5 15.e4 g3+ 16.♜xf3 g2 17.♙f2 mat.

A. Kazantsev

Szachy 1976

Remise

1.a7 ♞c8 En vanwege de dreiging 2...Lf2 lijkt de a-pion nu al verloren. Maar 2.♙d4! ♜d5 (2...♜xd4 geeft wit tijd voor 3.♜b5, omdat zwart de a-pion nu niet met de loper aanvallen kan) 3.♜b5 ♙d8 En nu 4.♜b6 niet kan, en op 4.♜a6 ♜c6 volgt, komen alleen loperzetten in aanmerking. Als wit niets doet speelt zwart ♞a8, en ♜d5-d6-c7-b7 gevolgd door het onspelen van de toren. Maar de witte loper offert zich voor de tweede maal: 4.♙e5! (dreigt 5.Lb8) 4...♜xe5 5.♜a6 ♞c6+ 6.♜b7 remise.

Lezers schrijven

(door Harold van der Heijden)

Marco Campioli uit Italië tekent in zijn eentje voor de lezerspost. Hij vond een serie incorrectheden in studies in de vorige *EBUR*:

pagina 2: **Danilevitch d6b6**: ook **7.g6!** wint. Toen ik zelf nog eens naar deze studie keek, vond ik nog een ander probleem: **4.♟c7+!** ♛c4 **5.♟xc6 d2** **6.♟d5!** ♛d3 (6...d1♟ 7.g6) **7.♟c3!** ♟xc3 **8.♟a5+** ♛d3 **9.♟xd2**. Deze aardige studie (8.♟b2+!) roept om een correctie: wie waagt?

pagina 2: **Osintsev f7h6**: Want na de gegeven variant **1.♞h1+** ♟g5 **2.♟d8+** ♟f4 **3.e3+** ♟e5 **4.♟e7 ♞f6+!** speelt wit gewoon: **5.♟xf6+** ♟d6 **6.♟e7+** ♟c6 **7.♞c1+** ♟b6 **8.♞b1** en wint.

pagina 2: **Clausen a6a8**: Ook **4.♞d7! d2** (4...♟f6 5.♞b7 mat) **5.♞d8+** ♟c7 **6.♞c8** mat, gaat. Maar eigenlijk is dit gewoon verlies van tijd, dus slechts een 'minor dual'.

pagina 17: **Mouterde d6d8**: Curieus dat ook deze redelijk

bekende studie een dual bevat: (na 1...♞h7) **2.♟c6+!** ♟e8 (2...♟c8 3.♟g4+ ♟d8 4.♟g8+) **3.♟e4+** ♞e7 **4.♟g6+** ♟f8 (4...♞f7 5.♟g8+ ♞f8 6.♟e6+ ♟d8 7.♟d7+; 4...♟d8 5.♟g8+ ♞e8 6.♟g5+ ♟c8 7.♟f5+ ♟b8 8.♟b1+ ♟c8 9.♟b7+ ♟d8 10.♟c7+) **5.♟f6+** ♞f7 **6.♟h8+** wint.

pagina 17: **Selivanov b8a6**: Ook de grootmeester van de Maljutka's werd op een fout betrapt: **5.♟e7!** ♟d6+ **6.♟e8** ♟e4 **7.♟f7**.

Routebeschrijving:

Op de pagina hiernaast treft u een kaartje aan van een gedeelte van Antwerpen. De veelbelovende ARVES-bijeenkomst van 2 oktober (zie aankondiging op pagina 2), wordt gehouden in de 'Nieuwe Zurenborger' (het clublokaal van de Antwerpse Schaakkring, waar o.a. Marcel van Herck speelt). Ward Stoffelen was zo vriendelijk om dat kaartje voor publicatie in dit nummer toe te sturen en schrijft:

"Je kunt dit het beste bereiken vanuit Berchem station (daar stoppen alle treinen uit Nederland voor ze naar het Centraal Station gaan). Er zijn in het station twee uitgangen: die langs de Posthoflei niet gebruiken, wel die langs de stationshal, dan het plein ervoor oversteken en langs de Cogels Osylei (beroemde Art-deco buurt, waar de Japanners veel op afkomen -en zij niet alleen!) via de Draakstraat naar de Dageraadplaats. Het lokaal ligt naast de St. Norbertuskerk en is

open vanaf 11 uur. Ik schat 10-15 minuten lopen. Voor degenen die te vroeg zijn: er zijn nog andere drankgelegenheden vlakbij.

Voor die met de auto komen: op de Antwerpse Ring afslag Borgerhout nemen aan de Lt. Lippenslaan."

Ik hoop dat het kaartje na reproductie nog voldoende duidelijk is. Voor de zekerheid heb ik met een cirkel aangegeven waar de Dageraadplaats is.

Inhoudsopgave 11e jaargang nummer 3

		pag
Redactioneel	Harold van der Heijden	1
Het Leste is het Beste - 3	Ignace Vandecasteele	2
Aankondiging		2
(Un)solved Mysteries	Harm Benak	3
Collaboratie en haar nasleep	Julien Vandiest	4
Strangest Coincidence ever - or Hoax?	Tim Krabbé	9
Volgende keer Meer!	René Olthof	14
Remise?!	Harm Benak	18
From the Lamare Collection	Alain Pallier	20
Saavedra XII	Harold van der Heijden	22
Mits Correct!	Harold van der Heijden	23
Routebeschrijving		24

ISSN 1386-5404